

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Η επίδραση του τύπου δεσμού και η πολιτισμική κατασκευή του εαυτού στην ικανοποίηση από την σχέση, στο ευ ζην και στην υποστήριξη από τον σύντροφο σε εκτός και εντός γάμου ζευγάρια.

Όνομα φοιτητή: Μαρία Κινέζου

A.M: 2482

Επιβλέπων Καθηγητής: Κωνσταντίνος Καφέτσιος

**ΡΕΘΥΜΝΟ
2014**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
2.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
2.1. Θεωρητική βάση συναισθημάτων.....	4
2.2. Η Θεωρία Δεσμού.....	5
2.3. Δεσμός του ζεύγους και ανάπτυξη των παιδιών.....	6
2.4. Ενεργά Μοντέλα Δεσμού (ΕΜΔ).....	7
2.5. Τύποι δεσμού και ρύθμιση συναισθήματος.....	9
3.1.Η πολιτισμική κατασκευή του εαυτού.....	10
3.2.Πολιτισμικά σύνδρομα: Ατομικισμός- Κολεκτιβισμός.....	11
3.3.Πολιτισμικά σύνδρομα: Ιδεοκεντρισμός και Αλλοκεντρισμός.....	12
3.4.Πολιτισμικό πλαίσιο και συναισθήματα.....	14
4.ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ.....	15
5.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	16
5.1.Σχεδιασμός και Μεθοδολογικά εργαλεία.....	16
5.2.Συμμετέχοντες.....	18
5.3.Διαδικασία.....	18
6.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	19
6.1.Συσχετίσεις.....	21
6.2.Περιγραφική Στατιστική-Μέσοι Όροι.....	31
7.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	42
8.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	49
9.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	57

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα έρευνα θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε το πώς η επίδραση του τύπου δεσμού(εμμονής - αποφυγής) και η πολιτισμική κατασκευή του εαυτού (αλλοκεντρισμός - ιδιοκεντρισμός) επηρεάζουν την ικανοποίηση από την σχέση, το ευ ζην, και την υποστήριξη από τον σύντροφο σε εντός και εκτός γάμου ετερόφυλα ζευγάρια. Αρχικά θα αναφερθούμε σε ένα γενικότερο θεωρητικό υπόβαθρο για πληρέστερη κατανόηση σε σχέση με την θεωρία δεσμού, τα συναισθήματα, και την πολιτισμική κατασκευή του εαυτού.

Στη συνέχεια ακολουθεί η ερευνητική διαδικασία της οποίας συμμετέχοντες είναι 100 ετερόφυλα ζευγάρια (50 γυναίκες-50 άντρες) συμπληρώνοντας ο κάθε ένας ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς. Ακολούθως μετά από προσεκτική μελέτη των δεδομένων μας γίνεται η διατύπωση των υποθέσεων της ερευνάς, η περιγραφή της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε και η παρουσίαση των αποτελεσμάτων και των συμπερασμάτων που αναδείχτηκαν από την έρευνα.

Οι ερευνητικές υποθέσεις εξετάστηκαν με την βοήθεια της επαγωγικής στατιστικής για τους μέσους όρους και με την βοήθεια του συντελεστή συσχέτισης Pearson για τις συσχετίσεις. Τα αποτελέσματα από την εξέταση των υποθέσεων και των αναλύσεων της ερευνάς μας θα γίνουν γνωστά και θα συζητηθούν με λεπτομερή τρόπο στην συνέχεια της εργασίας.

Η παρούσα μελέτη είναι σημαντική γιατί δεν υπάρχουν πολλά και επαρκή ερευνητικά δεδομένα που να μελετούν πως ο τύπος δεσμού και η πολιτισμική κατασκευή του εαυτού επηρεάζουν την ικανοποίηση, το ευ ζην και την υποστήριξη από τον σύντροφο στις σχέσεις ζευγαριών.

2.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2.1 Θεωρητική βάση συναισθημάτων:

Το συναίσθημα ανέκαθεν είχε κοινωνικό χαρακτήρα το οποίο κοινωνικό υπόβαθρο δίνει την δυνατότητα για κατανόηση της λειτουργίας των συναισθημάτων και των διαπροσωπικών σχέσεων.(Καφέτσιος, 2004)

Τα συναισθήματα μελετώνται σαν μια εσωτερική διαδικασία και συνήθως μπορούν να γίνουν αντικείμενο παρατήρησης μέσω της συμπεριφοράς. Έτσι με βάση αυτό οι ερευνητές προσπαθούν να κατανοήσουν τις ενδείξεις του συναισθήματος.(Καφέτσιος, 2004)

Παρ' όλα αυτά οι ορισμοί του συναισθήματος ποικίλουν με βάση την βιβλιογραφία. Θα προσπαθήσουμε να κάνουμε μια μικρή αναφορά στους ορισμούς που υπάρχουν στη βιβλιογραφία. Πολλοί ερευνητές ορίζουν το συναίσθημα ως συναισθηματικές συνθήκες και μετρούν το συναίσθημα με ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς. Με τον τρόπο αυτό γίνεται κατανοητό ότι τα συναισθήματα είναι συνειδητές διαδικασίες και το άτομο τις αντιλαμβάνεται και τις καταγράφει στο ερωτηματολόγιο.(Niedenthal et al, 2011)

Επίσης άλλοι ερευνητές ορίζουν τα συναισθήματα με γνώμονα την βιολογική τους βάση. Με βάση δηλαδή τις φυσιολογικές αντιδράσεις του νευρικού συστήματος μπορούν να αξιολογήσουν το είδος της αντίδρασης και του συναισθήματος. Κατά τον William James(1884) οι σωματικές αλλαγές ακολουθούν την αντίληψη του γεγονότος και η αίσθηση αυτών των αλλαγών είναι το βιωμένο συναίσθημα. (Καφέτσιος, 2005)

Παράλληλα ορισμένοι ερευνητές με βάση τον Paul Ekman ορίζουν τα συναισθήματα με βάση τις εκφράσεις του προσώπου και τις μετέπειτα αξιολογήσεις τους. Κατά τον Ekman λοιπόν διαφορετικά συναισθήματα μπορούν να διακριθούν από τις εκφράσεις του προσώπου και τη στάση του σώματος και από τη φυσιολογία. Τα συναισθήματα σχηματίστηκαν κατά την διαδικασία της φυσικής επιλογής ούτως ώστε να χρησιμοποιηθούν ως μέσο επικοινωνίας. (Καφέτσιος, 2005)

Όπως έχουμε παρατηρήσει υπάρχει μια πλειάδα προσπάθειας ορισμού του συναισθήματος από ερευνητές με διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις. Όμως αυτές οι προσπάθειες ορισμού του συναισθήματος είναι εν μέρει σωστές. Οι διάφορες αυτές θεωρητικές προσεγγίσεις διαφέρουν ως προς ποια είναι η αιτία πρόκλησης των συναισθημάτων. Όμως συγκλίνουν στο ότι επιτελούν σημαντικές λειτουργίες και

βοηθούν στην αλληλεπίδραση με το περιβάλλον. Επίσης συμφωνούν στο ότι τα συναισθήματα είναι πολυπαραγοντικές διαδικασίες(πχ φυσιολογικές, συμπεριφορικές, γνωστικές) και στο ότι τα συναισθήματα γίνονται κατανοητά μέσα σε κοινωνικά πλαίσια, όπως για παράδειγμα μέσα από την δημιουργία προσωπικών σχέσεων. (Καφέτσιος, 2005)

2.2 Η Θεωρία Δεσμού:

Η θεωρία δεσμού (attachment theory) είχε σαν κύριο εκφραστή της τον John Bowlby και εμπερικλείεται από το πλαίσιο ότι τα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου η σχέση του με τους γονείς του και τους σημαντικούς άλλους επηρεάζει την ψυχοσυναισθηματική του εξέλιξη σε όλα τα μετέπειτα στάδια της ζωής και ανάπτυξης του.(Καφέτσιος, 2005).

Ο Bowlby παρατήρησε ότι το βρέφος διαμαρτύρεται όταν οι γονείς του απομακρύνονται από αυτό ή όταν βρίσκεται με ξένα, μη οικεία πρόσωπα με τα οποία δεν έχει εγγύτητα. Το γεγονός αυτό οδήγησε τον εμπνευστή της θεωρίας δεσμού να υποστηρίξει ότι το βρέφος γεννιέται με έμφυτη ανάγκη να αναπτύξει δεσμό με τα άτομα που του παρέχουν φροντίδα και ασφάλεια και επίσης ότι έχει την προδιάθεση να συμμετέχει στην κοινωνική αλληλεπίδραση. (Καφέτσιος, 2005)

Η θεωρία δεσμού με βάση την εξελικτική προσέγγιση αναφέρεται στην αξία του δεσμού για την επιβίωση του βρέφους μέσω της αίσθησης ασφάλειας και εγγύτητας που θα δημιουργηθεί ανάμεσα στο βρέφος και στα πρόσωπα που το φροντίζουν. Συνήθως αυτά τα πρόσωπα είναι οι γονείς του ή οι σημαντικοί άλλοι. Η γονεϊκή ανταπόκριση στο βρέφος ενεργοποιεί πρότυπα δεσμού τα οποία σταδιακά μετατρέπονται σε ενεργά μοντέλα δεσμού και τα οποία καθοδηγούν τα αισθήματα, τις σκέψεις και τις προσδοκίες στις μετέπειτα διαπροσωπικές σχέσεις του ατόμου. Καθώς το βρέφος αναπτύσσεται, χρησιμοποιεί τους σημαντικούς άλλους με τους οποίους σχημάτισε δεσμό ως ασφαλή βάση εξερεύνησης διαπροσωπικών σχέσεων. Με βάση αυτή την ασφαλή βάση η Ainsworth, μαθήτρια του Bowlby, που προσπάθησε να επεκτείνει την θεωρία του, κατηγοριοποίησε διαφορετικούς τύπους δεσμού που αντιστοιχούν σε τύπους συμπεριφοράς του νήπιου απέναντι στο γονέα. Τα τελευταία χρόνια όμως η θεωρία δεσμού επεκτάθηκε και στις σχέσεις ενηλίκων διατυπώνοντας ότι υπάρχουν τρεις τύποι δεσμού με τους οποίους συσχετιζόμαστε και αλληλεπιδρούμε στις διαπροσωπικές μας σχέσεις. (Καφέτσιος, 2005)

Οι τρεις βασικοί τύποι δεσμού συμφωνά με την Ainsworth είναι: **άγχους/αποφυγής, ασφαλής** και **άγχους/εμμονής**. Σε πρόσφατες έρευνες όμως έχει εντοπιστεί και ένας τέταρτος τύπος δεσμού, ο δεσμός της **αποδιοργάνωσης**. Ο ασφαλής βλέπει τον εαυτό και τους άλλους θετικά σε σχέση με τις στενές σχέσεις. Ο εμμονικός έχει αρνητική εικόνα για τον εαυτό του και θετική για τους άλλους σε αντίθεση με τον τύπο αποφυγής που χαρακτηρίζεται από αρνητική εικόνα για τον εαυτό του αλλά και για τους άλλους. Στη συνέχεια θα συζητήσουμε εκτενέστερα για τα Ενεργά Μοντέλα Δεσμού.(ΕΜΔ).(Καφέτσιος, 2005)

2.3 Δεσμός του ζεύγους και ανάπτυξη των παιδιών:

Όπως έχουμε αναφέρει προηγουμένως, η θεωρία δεσμού επηρεάζει τόσο την προσωπική ανάπτυξη του ατόμου από τα πρώτα χρόνια κιόλας της ζωής του όσο και την σχέση ανάμεσα στο ζευγάρι. Το ζευγάρι, δηλαδή οι γονείς, συμβάλλει με πολλούς τρόπους στην ανάπτυξη του βρέφους είτε μαζί ως ζευγάρι είτε ως μεμονωμένα άτομα.

Συγκεκριμένα ο κάθε γονέας δίνει ασφάλεια και φροντίδα στη σχέση του με το παιδί και βοήθα με τον δικό του τρόπο στον σχηματισμό του δεσμού. Επιπλέον ο κάθε ένας από τους συντρόφους βοηθά τον άλλο σύντροφο στην δημιουργία δεσμού με το παιδί. Ειδικά για την μητέρα δεν είναι εύκολο καθήκον το μέρος της φροντίδας για την σχέση δεσμού που θα αναπτύξει με το παιδί της γιατί πολλές φορές οι απαιτήσεις του βρέφους φαίνεται να υπερέχουν των αναγκών της μητέρας. (Blom & Dijk, 2007)

Σε σχέση με τους συντρόφους ως ζευγάρι θα περιμέναμε ότι η ικανοποιητική σχέση οικειότητας και φροντίδας στα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού βοηθά στην δημιουργία ενός ασφαλούς δεσμού για το βρέφος-παιδί. Επίσης η ασφαλής σχέση-δεσμός μεταξύ των συντρόφων μπορεί να αντισταθμίσει τις δικές τους ανασφαλείς σχέσεις ως παιδιά σύμφωνα με Collins (1996) και μπορεί να συμβάλει στην δημιουργία ενός ασφαλούς δεσμού με το παιδί τους. Παράλληλα τα οποιαδήποτε προβλήματα στη σχέση του ζεύγους κάνουν πιο δύσκολη την δημιουργία και εγκαθίδρυση ενός ασφαλούς δεσμού με το παιδί τους.

Η σχέση οικειότητας του ζευγαριού και του βρέφους είναι σημαντική γιατί το νεογέννητο δεν έχει καμία δυνατότητα ένταξης σε ένα κοινωνικό σύνολο, γιατί η συμμετοχή σε διαδικασίες επικοινωνίας απαιτεί αντανακλαστικές λειτουργίες τις

οποίες το βρέφος δεν έχει αναπτύξει ακόμη. Σύμφωνα με τους Hazan & Shaver(1994) εξαιτίας της ανωριμότητας τους τα ανθρώπινα βρέφη μπορούν να επιβιώσουν μόνο αν ένας ενήλικας είναι διατεθειμένος να τους παρέχει προστασία και ασφάλεια. Έτσι για την υγιή ανάπτυξη του βρέφους, για την νοητική και αντανεκλαστική του λειτουργία χρειάζεται την δημιουργία ασφαλούς δεσμού με τους γονείς του ή με τα άτομα που το φροντίζουν. (Blom & Dijk, 2007)

Συμπερασματικά είναι σίγουρο ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις σχέσεις δεσμού σε ενήλικες σχέσεις και στον δεσμό του βρέφους στα πρώτα χρόνια της ζωής του. Η επικοινωνία στο δεσμό ενηλίκων φαίνεται να είναι κυρίως λεκτική και συναισθηματική, ενώ η επικοινωνία στα πρώτα χρόνια ζωής του βρέφους είναι κάπως δυσανάλογη στο τι προσφέρουν τα δύο μέρη στη σχέση. Δηλαδή το βρέφος εξαρτάται σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό από τους γονείς του οι οποίοι του δίνουν ασφάλεια και φροντίδα. Επίσης ένα σημαντικό στοιχείο είναι ότι ο δεσμός στα πρώτα χρόνια της ζωής έχει βιολογική προέλευση σε αντίθεση με τον δεσμό ενηλίκων που βασίζεται σε κοινωνικά συστήματα με την δημιουργία ασφάλειας ως συστατικό επικοινωνίας.(Blom & Dijk, 2007)

Έτσι, ο ενήλικος δεσμός και η αγάπη είναι πιο περίπλοκα από την αγάπη και τον δεσμό που έχει το βρέφος με τον φροντιστή-γονέα.(Blom & Dijk, 2007)

2.4 Ενεργά Μοντέλα Δεσμού (EMΔ):

Τα Ενεργά Μοντέλα Δεσμού όπως έχουμε αναφέρει προηγουμένως είναι η κεντρική έννοια της θεωρίας δεσμού, εξηγώντας πώς η αλληλεπίδραση που έχει το βρέφος με τους γονείς του εσωτερικεύεται και αντανεκλάται στις σχέσεις που θα αναπτύξει στην μετέπειτα ζωή του.

Συγκεκριμένα ο Bowlby(1982) χρησιμοποίησε τον όρο μοντέλα δεσμού για να περιγράψει τις εσωτερικές αναπαραστάσεις που έχουν αναπτύξει τα άτομα τόσο για τον κόσμο όσο και για τον εαυτό τους. Οι αναπαραστάσεις αυτές έχουν εγκαθιδρυθεί στην παιδική και πρώιμη παιδική ηλικία. Τα πρώτα ενεργά μοντέλα ενός παιδιού αποτελούν σχήματα που αντιπροσωπεύουν τις προσπάθειες του για σιγουριά και ασφάλεια.

Αρχικά τα Ενεργά Μοντέλα Δεσμού εμπεριέχουν κοινωνίο-γνωστικά και συναισθηματικά σχήματα του εαυτού και των άλλων που αντικατοπτρίζεται στις διαπροσωπικές σχέσεις και το είδος αλληλεπίδρασης με τους άλλους. Τα μοντέλα

δεσμού πηγάζουν από την διαπροσωπική αλληλεπίδραση και την ποιότητα των σχέσεων.

Παρόλα αυτά, τα Ενεργά Μοντέλα Δεσμού είναι σε ένα βαθμό αμετάβλητα στην ενήλικη ζωή. Η βάση τους καθορίζεται στην παιδική ηλικία, αν δηλαδή ένα παιδί θα έχει ασφαλή ή ανασφαλή δεσμό, από την αλληλεπίδραση που θα έχει με τους γονείς του. Όπως αναφέρουν οι West Sheldon-Keller (1994) η δυνατότητα μετάλλαξης των ενεργών μοντέλων από ασφαλή σε ανασφαλή στην ενηλικίωση είναι σχετικά περιορισμένη.

Όπως έχουμε αναφέρει υπάρχουν τρία είδη μοντέλων δεσμού, ο τύπος άγχους/αποφυγής, ο ασφαλής και ο τύπος άγχους/εμμονής. Ο τύπος άγχους/αποφυγής νιώθει άβολα όταν οι άλλοι τον πλησιάζουν πολύ συναισθηματικά. Οι έρευνες της Ainsworth δείχνουν ότι παιδιά με δεσμό άγχους/αποφυγής είναι συναισθηματικά απόμακρα από τους γονείς. Ο ασφαλής νοιώθει άνετα όταν έρχεται συναισθηματικά κοντά με τους άλλους και δεν ανησυχεί ότι θα τον εγκαταλείψουν. Επομένως σε αυτό το τύπο δεσμού τα παιδιά έχουν καλή επικοινωνία με τους γονείς τους και ανακουφίζουν το άγχος αποχωρισμού του γονέα όταν επιστρέφει και σχηματίζουν έτσι ασφαλή σχέση/δεσμό. Η τρίτη κατηγορία δεσμού, ο τύπος άγχους/εμμονής, νοιώθει ότι οι άλλοι είναι απρόθυμοι να δεθούν συναισθηματικά μαζί του και φοβάται ότι δεν τον αγαπούν πραγματικά. Σε αυτό τον τύπο δεσμού οι έρευνες έχουν δείξει ότι το παιδί θέλει να προσεγγίσει το γονέα αλλά και τον αποφεύγει ταυτόχρονα.

Σύμφωνα με τους Hazan & Shaver(1994) τα μοντέλα δεσμού συνεπάγονται ότι οι πεποιθήσεις και τα συναισθήματα για τον εαυτό ιδιαίτερα η αυτοεκτίμηση που προέρχεται από τον κοινωνικό περίγυρο, καθορίζονται εν μέρει από την ανταπόκριση και την φροντίδα του περιβάλλοντος στις ανάγκες του ατόμου για σιγουριά και ασφάλεια. Έτσι καθοδηγούν σε μεγάλο βαθμό τις σκέψεις, τα συναισθήματα και την συμπεριφορά των ατόμων στις επόμενες τους σχέσεις.

Τα Ενεργά Μοντέλα Δεσμού καταλαμβάνουν ένα σημαντικό ρόλο στη ρύθμιση του συναισθήματος, και όπως γνωρίζουμε από την αναπτυξιακή ψυχολογία έχουν μεγάλη σχέση με την έκφραση του θετικού και αρνητικού συναισθήματος. Όπως αναφέρει ο Καφετσιος(2005) «τα Ενεργά Μοντέλα Δεσμού είναι δυναμικά γιατί συμπεριλαμβάνουν σύνθετες, ενιαίες αναπαραστάσεις για τον εαυτό, τους άλλους και τις σχέσεις που συνδέονται με κεντρικές συναισθηματικές διεργασίες όπως η ρύθμιση του συναισθήματος»(σελ 60)

Με βάση αυτή την άποψη για τα Ενεργά Μοντέλα Δεσμού, κοινωνικοί και κλινικοί ψυχολόγοι άρχισαν να διερευνούν την θεωρία δεσμού ως πλαίσιο για την κατανόηση της κοινωνικής λειτουργίας των ατόμων στην ενήλικη ζωή και συγκεκριμένα στο πλαίσιο των ενήλικων ρομαντικών στενών σχέσεων. (Collins, 1996)

2.5 Τύποι δεσμού και ρύθμιση συναισθήματος:

Στην βιβλιογραφία για την ρύθμιση των συναισθημάτων εντοπίζουμε ότι τα αρνητικά και θετικά συναισθήματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στα αρχικά στάδια της δημιουργίας του δεσμού αλλά και στο πως θα εξελιχθούν οι μετέπειτα σχέσεις του ατόμου.

Η ρύθμιση του συναισθήματος έχει στόχο να δημιουργηθεί ασφάλεια στο βρέφος και να το προστατέψει από ενδεχόμενη απομάκρυνση του γονέα. Η δημιουργία του αισθήματος ασφάλειας οδηγεί στη μείωση των αρνητικών συναισθημάτων άγχους. Σε αντίθεση, η μη δημιουργία ασφάλειας οδηγεί σε αρνητικά συναισθήματα και δημιουργία υψηλών επιπέδων άγχους.

Με βάση την βιβλιογραφία η ρύθμιση των συναισθημάτων έχει πολύ μεγάλη σχέση με τα Ενεργά Μοντέλα Δεσμού. Συγκεκριμένα, άτομα με ασφαλή δεσμό δίνουν μεγαλύτερη σημασία στα θετικά τους συναισθήματα ενώ άτομα με ανασφαλή δεσμό επικεντρώνονται στα αρνητικά τους συναισθήματα και ταυτόχρονα η ρύθμιση των αρνητικών τους συναισθημάτων είναι δυσλειτουργική. Ακόμη έχουν την τάση να νοιώθουν μεγαλύτερο άγχος στις σχέσεις τους και να κρύβουν τα συναισθήματα τους. Επιπλέον άτομα με έμμονο τύπο δεσμού έχουν περισσότερο άγχος και δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στα αρνητικά τους συναισθήματα.

Οι στρατηγικές ρύθμισης του συναισθήματος είναι η απόθεση και καταπίεση των συναισθημάτων και η υπερενεργοποίηση των αρνητικών συναισθημάτων. Οι στρατηγικές αυτές συνδέονται άμεσα με τους τύπους δεσμού του ατόμου και υπάρχουν σε όλο το υπόλοιπο της ζωής του. Παράλληλα, η ρύθμιση των συναισθημάτων επιδρά σημαντικά και στις διαπροσωπικές σχέσεις κατά την ενηλικίωση και επίσης έχει σοβαρές επιρροές στις στενές σχέσεις.

Συμπεριφορές που σχετίζονται με τους τύπους δεσμού κυρίως με τον ανασφαλή τύπο τις εντοπίζουμε τόσο μέσα στις διαπροσωπικές σχέσεις αλλά και σε περιπτώσεις όπως χωρισμό, ζήλια, ευχαρίστηση ή όχι από την σχέση. Ανάλογα με τον

τύπο δεσμού που θα έχει ο κάθε σύντροφος ανάλογες θα είναι και οι αντιδράσεις του και γενικά η συμπεριφορά του μέσα στη σχέση.

Ο τύπος δεσμού λοιπόν διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στις διαπροσωπικές σχέσεις γιατί ενεργοποιούνται τα σχήματα δεσμού που είχε το άτομο με την πρώτη και καθοριστική σχέση δεσμού, η οποία είναι η σχέση με τους γονείς του όταν ήταν παιδί. Παράλληλα ο τύπος δεσμού σύμφωνα με τον Bowlby(1973) καθορίζει τόσο την ψυχοκοινωνική εξέλιξη του ατόμου όσο και την διαπροσωπική και προσωπική του εξέλιξη.

3.1 Η πολιτισμική κατασκευή του εαυτού:

Ο εαυτός και μετέπειτα η κατασκευή του ορίζεται ως τα συναισθήματα, οι σκέψεις, και γενικά ότι χαρακτηρίζει την αλληλεξάρτηση του ατόμου από τους άλλους αλλά και του ατόμου ως ξεχωριστή οντότητα και κατά πόσο χαρακτηρίζετε ως ανεξάρτητος ή εξαρτημένος από τους άλλους. (Καφετσιος & Λεοντοπουλου, 2006)

Αυτό το γεγονός γίνεται καλύτερα κατανοητό σε πολιτισμικά περιβάλλοντα. Η κατασκευή του εαυτού είναι διαφορετική τόσο στις δυτικές όσο και στις κολεκτιβιστικές-συλλογικές κοινωνίες. Σε δυτικά περιβάλλοντα τα άτομα τείνουν να είναι πιο ανεξάρτητα, αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως αυτόνομο από τους άλλους προσπαθώντας να ανεξαρτητοποιηθεί από την οικογένεια τους. Ο δυτικός εαυτός ορίζεται ως αυτόνομο κέντρο σκέψης και δράσης και προσδιορίζεται από τα επιτεύγματα και τους στόχους του. Ο δυτικός εαυτός μπορεί να αλλάξει, η αλλαγή μετά από ενδοσκόπηση είναι μέσα στις δυνατότητες του και δεν προσδιορίζετε με βάση την κοινωνία στην οποία ανήκει.(Μαρβάκης & Μεντίνης, 2011)

Αντιθέτως σε κολεκτιβιστικά περιβάλλοντα τα άτομα ορίζουν τον εαυτό τους ως μέλος μιας ομάδας, μιας κοινωνίας, η κοινωνία προσδιορίζει το άτομο όχι το άτομο την κοινωνία. Επίσης οι σχέσεις προσδιορίζονται με βάση την αλληλεπίδραση με τους άλλους και ο εαυτός συγκροτείται και ορίζεται με βάση την αλληλεπίδραση με την κοινωνία και τους σημαντικούς άλλους, δεν είναι και τόσο αυτόνομος εαυτός όπως ο δυτικός. Παράλληλα τα στοιχεία της προσωπικότητας του κολεκτιβιστικού εαυτού ελέγχονται σε πολύ μικρό βαθμό από το ίδιο το άτομο και προσδιορίζεται ως μία «συλλογική» οντότητα. Επίσης θεωρείται δεδομένος εαυτός χωρίς μεγάλες δυνατότητες αλλαγής και ανάπτυξης. (Μαρβάκης & Μεντίνης, 2011)

3.2. Πολιτισμικά σύνδρομα: Ατομικισμός- Κολεκτιβισμός

Όπως έχουμε ήδη προαναφέρει υπάρχουν δυο είδη πολιτισμικών συνδρόμων της κατασκευής του εαυτού, το ατομιστικό και το κολεκτιβιστικό.

Ο ατομικισμός συνεπάγεται με πολιτισμικά πλαίσια και κοινωνίες στα οποία τα άτομα σκέφτονται και δρουν με βάση τον εαυτό τους και τα άτομα του πολύ στενού τους κύκλου. Με γνώμονα τον ατομικισμό το άτομο πρέπει να δρα ως αυτόνομη και ανεξάρτητη προσωπικότητα και προωθείτε η προσωπική επιλογή, η ανεξαρτησία, τα προσωπικά χαρακτηριστικά, η προσωπική ανέλιξη και οι ισότιμες σχέσεις με τους άλλους. (Καφετσιος & Λεοντοπουλου, 2006)

Σε αντίθεση ο κολεκτιβισμός δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην ομάδα, η οποία θεωρείτε ως το βασικότερο στοιχείο στην κοινωνικοποίηση του ατόμου. Επίσης στον κολεκτιβισμό η κοινωνία υπερέχει σε σχέση με τα μεμονωμένα άτομα που την αποτελούν, δηλαδή ότι η ομάδα είναι πιο σημαντική από το άτομο. Όταν λέμε ομάδα δεν εννοούμε μόνο την κοινωνία αλλά κάθε ευρύτερη ομάδα που μπορεί να υπάρξει ένα άτομο όπως οικογένεια, φυλή, εθνικότητα, κράτος. (Καφετσιος & Λεοντοπουλου, 2006)

Ο εαυτός στον κολεκτιβισμό βρίσκεται σε μια αλληλεξάρτηση από τους άλλους. Δεν μπορεί να είναι ποτέ τελείως αυτόνομος. Η ατομικότητα του δεν είναι μια μοναδική οριοθετημένη οντότητα, τα όρια σε μεγάλο βαθμό δεν υπάρχουν. Ο εαυτός δεν αυτοπροσδιορίζεται αλλά ετεροπροσδιορίζεται από τις αλληλεξαρτήσεις που αναπτύσσει το άτομο μέσα στην κοινωνία με τους σημαντικούς άλλους, όπως για παράδειγμα την οικογένεια, με την οποία δεν είναι σε καμία περίπτωση ανεξάρτητος. Δηλαδή πιο απλά, το άτομο χωρίς κοινωνικές σχέσεις μένει απροσδιόριστο και στην ουσία ανύπαρκτο. Ο εαυτός plάθεται και δημιουργείται μέσα από το περιβάλλον που τον προσδιορίζει. Ο συγκεκριμένος εαυτός δεν μπορεί εύκολα να αλλάξει γιατί προσδιορίζεται η ύπαρξη του από τους άλλους, οποιαδήποτε αλλαγή βρίσκεται πέρα από τον δικό του έλεγχο. (Μαρβάκης & Μεντίνης, 2011)

Σύμφωνα με τους Pohlmann & Hannover (2006) αποτελέσματα ερευνών που στηρίχθηκαν σε αυτοαναφορές συμμετεχόντων που μετρούσαν την εγγύτητα από τις διαπροσωπικές τους σχέσεις αποδεικνύουν ότι τα άτομα από ατομικιστικές κουλτούρες τείνουν να περιγράφουν την σχέση τους με την οικογένεια τους ως λιγότερο στενή. Αλλά όχι κατ' ανάγκην το ίδιο και για τους φίλους ή συντρόφους τους. Σε αντίθεση με ανθρώπους από κολεκτιβιστικούς πολιτισμούς, είναι κατανοητό

ότι οι κανόνες της κολεκτιβιστικής κοινωνίας περιλαμβάνουν ισχυρότερη ευθύνη για την οικογένεια, ενώ οι κανόνες της ατομικιστικής κοινωνίας δείχνουν ότι το άτομο πρέπει να αποκτήσει την αυτονομία του και να γίνει ανεξάρτητο από την οικογένεια του. Έτσι παρουσιάζουν τον εαυτό τους ως πιο στενά συνδεδεμένο με άτομα που διαλέγουν αυτοί να έχουν στη ζωή τους όπως, για παράδειγμα, οι φίλοι ενώ άτομα από κολεκτιβιστικούς πολιτισμούς παρουσιάζονται να είναι πιο στενά συνδεδεμένοι με την οικογένεια τους.

Παράλληλα πολλές έρευνες αναφέρουν ότι τα συναισθήματα ανθρώπων και η γενικότερη ζωή τους επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την αλληλεπίδραση ανάλογα με το πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο βρίσκονται. Οι συναισθηματικές διαφορές που παρατηρούνται στους ανθρώπους πηγάζουν από τις πολιτισμικές διαφορές δηλαδή τον ατομικισμό και κολεκτιβισμό.

Εκτός από τον ατομικισμό και κολεκτιβισμό θα συζητήσουμε και για τα πολιτισμικά σύνδρομα του ιδιοκεντρισμού και του αλλοκεντρισμού τα οποία όμως αφορούν ένα πιο ενδοατομικό επίπεδο.

3.3. Πολιτισμικά σύνδρομα: Ιδιοκεντρισμός και Αλλοκεντρισμός

Όπως έχουμε αναφέρει στην προηγούμενη ενότητα το πολιτισμικό πλαίσιο παίζει εξέχοντα ρόλο στην διαμόρφωση των διαφόρων διαστάσεων του εαυτού, όπως για παράδειγμα οι διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ ατόμων από ατομικιστικές και κολεκτιβιστικές κοινωνίες.

Παρ' όλα αυτά έχει παρατηρηθεί ότι υπάρχουν διαφορές στις εκφάνσεις του εαυτού, παραδείγματος χάριν στα συναισθήματα, ακόμα και σε άτομα του ίδιου πολιτισμικού περιβάλλοντος. Αυτές οι διαφορές υποδηλώνουν ότι εκτός από διαφορές σε πολιτισμική βάση ο εαυτός έχει διαφορές και σε ατομικό επίπεδο.

Η κατασκευή του εαυτού και οι πολιτισμικές του διαστάσεις κατά τον Triandis (1995) θα πρέπει να μετριοούνται σε ατομικό επίπεδο, με τους όρους *ιδιοκεντρισμός* και *αλλοκεντρισμός*. Ο ιδιοκεντρισμός και αλλοκεντρισμός είναι κάτι αντίστοιχο του ατομικισμού και κολεκτιβισμού που αναφέραμε προηγουμένως όμως αυτή την φορά σχετίζεται με την ατομική διάσταση του εαυτού.

Συγκεκριμένα το πώς τοποθετούν τα άτομα τον εαυτό τους μέσα σε μια ομάδα ή μέσα στην κοινωνία γενικότερα, αν θεωρούν ότι είναι αναπόσπαστο μέρος της

ομάδας ή διαχωρισμένο και ανεξάρτητο από αυτήν, αυτό καταδεικνύει κατά πόσο ανήκουν είτε στο πολιτισμικό πλαίσιο του ιδιοκεντρισμού είτε του αλλοκεντρισμού.

Συμφωνά με τους Markus & Kitayama (1991) ο ιδιοκεντρικός εαυτός χαρακτηρίζεται και ως ανεξάρτητος εαυτός και ο αλλοκεντρικός ως αλληλοεξαρτώμενος εαυτός. Η άποψη για τον ιδιοκεντρικό-ανεξάρτητο εαυτό προέρχεται από την πίστη στην ολότητα και την μοναδικότητα της διαμόρφωσης των εσωτερικών χαρακτηριστικών του κάθε ατόμου όπως για παράδειγμα σε διεργασίες αυτοπραγμάτωσης και συνειδητοποίησης του εαυτού. Η βασική πτυχή του ιδιοκεντρικού εαυτού περιλαμβάνει μια άποψη του εαυτού ως αυτόνομο, ανεξάρτητο άτομο.

Η ιδιοκεντρική κατασκευή του εαυτού σχετίζεται με την προώθηση των ατομικών αναγκών και επιθυμιών. Επίσης σε επίπεδο συμπεριφοράς και συναισθημάτων η έμφαση είναι προς το άτομο. Σε αντίθεση, στην αλλοκεντρική κατασκευή του εαυτού η έμφαση είναι προς τον άλλο και η αλληλεπίδραση που υπάρχει σε επίπεδο ομάδας και όχι σε ατομικό επίπεδο. Τα άτομα έχουν πλήρη ανάγκη για συμμετοχή σε ομάδες και η έννοια της ατομικότητας είναι περιθωριοποιημένη έως ανύπαρκτη. (Niedenthal et al, 2011)

Ο αλληλοεξαρτώμενος – αλλοκεντρικός εαυτός σύμφωνα με τους Markus & Kitayama (1991) είναι φαινόμενο που συναντούμε σε πολλά μη δυτικά πολιτισμικά περιβάλλοντα που επιμένουν σε μια θεμελιώδη συνεκτικότητα των ανθρώπων μεταξύ τους. Παρατηρείτε μια επιτακτική ανάγκη αυτών των πολιτισμών για να διατηρηθεί η αλληλεξάρτηση μεταξύ των ατόμων, συνεπώς συνεπάγεται ότι το άτομο βλέπει τον εαυτό του ως μέρος της κοινωνίας και ότι η συμπεριφορά του καθορίζεται και εξαρτάται από τις ενέργειες των άλλων γύρω του. Ο αλλοκεντρικός εαυτός περιλαμβάνει αμετάβλητα ατομικά χαρακτηριστικά και ικανότητες. Επίσης υπάρχει μια τάση για τους ανθρώπους να δρουν σύμφωνα με τις αναμενόμενες προσδοκίες, τα κοινωνικά πρότυπα και όχι τις προσωπικές τους φιλοδοξίες και επιθυμίες.

Συνεπώς με βάση την ιδιοκεντρική και αλλοκεντρική πολιτισμική κατασκευή του εαυτού αναπτύσσονται διαφορετικοί τρόποι σκέψης, πεποιθήσεις για τον εαυτό, συναισθήματα που έχουν σχέση με τον εαυτό και την αλληλεπίδραση με τους άλλους. Παραδείγματος χάριν ο έλεγχος των συναισθημάτων παρατηρείτε περισσότερο σε αλλοκεντρικά περιβάλλοντα και όχι τόσο σε ιδιοκεντρικά. Το γεγονός αυτό εξηγείτε γιατί σε αλλοκεντρικά πολιτισμικά πλαίσια ο εαυτός δεν πρέπει να εκτίθεται στους

άλλους και να διαταράζει τις σχέσεις της ομάδας με τυχόν έκφραση του συναισθήματος. (Niedenthal et al, 2011)

3.4.Πολιτισμικό πλαίσιο και συναισθήματα:

Το πολιτισμικό πλαίσιο όπως έχει γίνει κατανοητό από προηγούμενες μας αναφορές διαδραματίζει εξέχοντα ρόλο στη συναισθηματική κατάσταση των ατόμων για το πώς βιώνουν, ρυθμίζουν και εκφράζουν τα συναισθήματα τους.

Για να είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε τις διακυμάνσεις των συναισθημάτων που προέρχονται από τα διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια πρέπει να αναφερθούμε σε κάποια θεωρία. Για να το κάνουμε πιο κατανοητό η θεωρία δεν αντικατοπτρίζεται απλά ως θεωρία για το συναίσθημα αλλά ως θεωρία για τα πολιτισμικά μοντέλα του συναισθήματος. Τα πολιτισμικά μοντέλα βοηθούν ούτως ώστε να εκτιμηθούν και να συγκριθούν συναισθηματικές εμπειρίες ατόμων από διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια. (Niedenthal et al, 2011)

Με γνώμονα λοιπόν την θεωρία της κοινωνικής κατασκευής του συναισθήματος τα συναισθήματα αποτελούν κατασκεύασμα του εκάστοτε πολιτισμικού πλαισίου. Επίσης όλες οι ανθρώπινες καταστάσεις είναι δημιουργήματα της κοινωνίας και υπηρετούν τα συμφέροντα της ίδιας της κοινωνίας. Επιπρόσθετα ο τρόπος με τον οποίο εκδηλώνεται το συναίσθημα συνιστά κοινωνική κατασκευή και κοινωνικό ρόλο μέσα σε συνθήκες οι οποίες είναι κατασκευασμένες από την κοινωνία. Ακόμη τα μοντέλα του συναισθήματος συντελούν προϊόν μάθησης ακολουθώντας τα δεδομένα του πολιτισμού στον οποίο αναπτύχθηκε και μεγάλωσε το άτομο. (Niedenthal et al, 2011)

Συνεπώς όπως συμπεραίνουμε από τη θεωρία της κοινωνικής κατασκευής των συναισθημάτων τα συναισθήματα δημιουργούνται από την ικανότητα του ατόμου να ανταποκρίνεται στις εκάστοτε συνθήκες. Επίσης το πολιτισμικό πλαίσιο επιδρά στον τρόπο που εκφράζονται και ρυθμίζονται τα συναισθήματα αλλά και από την άλλη πλευρά τα συναισθήματα επιδρούν στα πολιτισμικά τεκταινόμενα. Συμπερασματικά το σημαντικότερο είναι το πώς τα άτομα ερμηνεύουν τις σχέσεις τους με τους άλλους, την ζωή τους γενικότερα , και με ποιο τρόπο αυτά τα βιώματα και οι ερμηνείες ενσωματώνονται στο πολιτισμικό τους περιβάλλον και κατ' επέκταση στην εμπειρία και έκφραση των συναισθημάτων. (Niedenthal et al, 2011)

Έτσι το πολιτισμικό πλαίσιο του ατομικισμού και του κολεκτιβισμού επηρεάζει την έκφραση, την ρύθμιση των συναισθημάτων τόσο μέσα στο ίδιο το άτομο αλλά και σε διαπροσωπικό και σε πολιτισμικό πλαίσιο. (Καφετσιοσ & Λεοντοπουλου, 2006)

4.ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ:

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη του πως ο τύπος δεσμού και η πολιτισμική κατασκευή του εαυτού επηρεάζουν την ικανοποίηση από την σχέση, το ευ ζην και την υποστήριξη από τον σύντροφο σε εκτός και εντός γάμου ζευγάρια.. Σε αυτή την ερευνά δηλαδή θα αποσαφηνίσουμε πώς τα δύο είδη δεσμού, ο τύπος εμμονής και ο τύπος αποφυγής, και οι δύο διαστάσεις της πολιτισμικής κατασκευής του εαυτού, ο αλλοκεντρισμός και ιδιοκεντρισμός, αλληλεπιδρούν πάνω στις εξαρτημένες μεταβλητές.

Στη συνέχεια λοιπόν θα ήθελα να παρουσιάσω την διατύπωση των υποθέσεων της ερευνάς οι οποίες έχουν ένα ερευνητικό και θεωρητικό υπόβαθρο.

1.Οι δύο διαστάσεις ανασφαλούς δεσμού συσχετίζονται με τις διαστάσεις ιδιοκεντρισμού και αλλοκεντρισμού εαυτού στα ζευγάρια Δηλαδή ο έμμονος τύπος δεσμού συσχετίζεται με τον αλλοκεντρικό ή ιδιοκεντρικό εαυτό των ιδίων των αντρών και γυναικών.

2.Οι διαστάσεις αλλοκεντρικού και ιδιοκεντρικού εαυτού συσχετίζονται με τις διαστάσεις κατασκευής του εαυτού των συντρόφων δηλαδή άντρας αλλοκεντρικός – γυναίκα πιο αλλοκεντρική. Επίσης το ίδιο και για τον ιδιοκεντρισμό, άντρας ιδιοκεντρικός-γυναίκα πιο ιδιοκεντρική.

3. Πως οι διαστάσεις δεσμού του ενός συντρόφου, συσχετίζονται με τις διαστάσεις κατασκευής του εαυτού του άλλου συντρόφου δηλαδή αν ο σύντροφος έχει δεσμό τύπο αποφυγής ή εμμονής συσχετίζεται με το αν ο άλλος σύντροφος είναι αλλοκεντρικός ή ιδιοκεντρικός.

Αρχικά οι δύο διαστάσεις του δεσμού δηλαδή περισσότερη εμμονή και λιγότερη αποφυγή προβλέπουν χαμηλότερη ικανοποίηση από την σχέση/γάμο, ευ ζην, και λιγότερη υποστήριξη από τον σύντροφο. Επίσης στην πολιτισμική κατασκευή του εαυτού προβλέπετε ότι ο αλλοκεντρισμός θα είναι υψηλότερος από τον ιδιοκεντρισμό.

5.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

5.1.Σχεδιασμός ερευνάς: Για να είμαστε σε θέση να ερευνήσουμε το στόχο της συγκεκριμένης εργασίας έπρεπε να χρησιμοποιήσουμε την μεθοδολογία της μελέτης ερωτηματολογίου αυτοαναφοράς. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήσαμε περιλάμβανε οκτώ κλίμακες με στόχο την καταγραφή των δεδομένων για την περαιτέρω ανάλυση τους. Οι οκτώ αυτές κλίμακες του ερωτηματολογίου που δόθηκαν στους συμμετέχοντες μετρούσαν κοινωνιο-ψυχολογικές παραμέτρους των συναισθημάτων τους και της προσωπικότητάς τους.

Οι κλίμακες μέτρησης που χρησιμοποιήθηκαν στο ερωτηματολόγιο είναι οι πιο κάτω:

- Η κλίμακα ικανοποίησης και ποιότητας της σχέσης/γάμου. (Marital Satisfaction Norton, 1983)
- Η κλίμακα κοινωνικής υποστήριξης. (Social Support Kafetsios & Sideridis, 2002)
- Η κλίμακα για την μέτρηση του Τύπου Δεσμού/ΕΜΔ. (Attachment Scale Kafetsios & Tsagkarakis, 2009)
- Η κλίμακα ιδιοσυγκρασιακού άγχους. (Anxiety Scale Spielberger, 1983)
- Η κλίμακα για την ικανοποίηση και ποιότητα ζωής.(Wellbeing, Diener et al, 1993)
- Η κλίμακα για την πολιτισμική κατασκευή του εαυτού. (Self-Construal Singelis, 1994)
- Η κλίμακα για τις στάσεις και συμπεριφορές του άτομου.
- Η κλίμακα για την μέτρηση της αυτοεκτίμησης.(Rosenmberg self-esteem scale, 1979)

Σε αυτό το συγκεκριμένο σημείο θα αναφερθούμε εκτενέστερα σε ορισμένες, τις σημαντικότερες, από τις κλίμακες που έχουμε χρησιμοποιήσει και έχουμε αναφερθεί προηγουμένως έτσι ώστε να γίνουν περισσότερο κατανοητές.

Κλίμακα ιδιοσυγκρασιακού άγχους (Anxiety Scale Spielberg, 1983): Η συγκεκριμένη κλίμακα μετράει το άγχος. Αποτελείται από μια τετραβάθμια κλίμακα (Καθόλου, μετρία, αρκετά, πάρα πολύ) με 16 ερωτήσεις οι οποίες αξιολογούν την συναισθηματική κατάσταση των ιδίων των συμμετεχόντων αλλά και σε σχέση με τους συντρόφους τους. Η αξιοπιστία σε αυτή την κλίμακα βρέθηκε καλή με $\alpha=0,78$.

Κλίμακα ικανοποίησης και ποιότητας σχέσης/γάμου: (Marital Satisfaction Norton, 1983). Αυτή η κλίμακα αποτελείται από 5 ερωτήσεις όπως πχ («έχουμε καλή σχέση/γάμο») και αξιολογείται από μια τετραβάθμια κλίμακα απαντήσεων, (1=Καθόλου, 4= Παρά πολύ). Η αξιοπιστία σε αυτή την κλίμακα είναι πολύ ψηλή με $\alpha=0.96$.

Κλίμακα για την ικανοποίηση και ποιότητα ζωής: (Wellbeing, Diener et al, 1993). Αυτή η κλίμακα μετράει την ευεξία και κατά πόσον είναι ικανοποιημένοι οι συμμετέχοντες από την ζωή τους. Η κλίμακα της ικανοποίησης αποτελείται από πέντε ερωτήσεις του τύπου («Είμαι ευχαριστημένος από τη ζωή μου» κλπ), σε επταβάθμια κλίμακα απαντήσεων (1=διαφωνώ απόλυτα, 7=συμφωνώ απόλυτα). Ο δείκτης αξιοπιστίας για αυτή την κλίμακα είναι καλός με $\alpha=0,86$.

Η κλίμακα για την μέτρηση του Τύπου Δεσμού/ΕΜΔ. (Attachment Scale Kafetsios & Tsagkarakis, 2009) Η συγκεκριμένη κλίμακα χρησιμοποιήθηκε για να μετρήσει τους τύπους δεσμού(ΕΜΔ) με δύο διαστάσεις ασφάλεια-ανασφάλεια και άγχος-μη άγχος. Η κλίμακα αποτελείται από δώδεκα ερωτήσεις και μας ενδιαφέρει να μάθουμε πώς βιώνει το άτομο γενικά τις σχέσεις του και όχι μόνο στην τωρινή του σχέση.. Αξιολογείτε με κλίμακα επτά βαθμών (1=διαφωνώ απόλυτα, 7=συμφωνώ απόλυτα). Η αξιοπιστία είναι αποδεκτή με $\alpha=0,65$ για τους τύπους αποφυγής και $\alpha=0,55$ για τους αγχώδεις τύπους.

Η κλίμακα για την πολιτισμική κατασκευή του εαυτού. (Self-Construal Singelis, 1994) Αυτή η κλίμακα μετράει δύο διατάσεις της πολιτισμικής κατασκευής του εαυτού, δηλαδή αν το άτομο λειτουργεί περισσότερο ατομιστικά ή περισσότερο συλλογικά. Περιλαμβάνει 24 ερωτήσεις σε μια κλίμακα επτά βαθμών (7=συμφωνώ απόλυτα, 1=διαφωνώ απόλυτα).

Η κλίμακα για την μέτρηση της αυτοεκτίμησης. (Rosenmberg self-esteem scale, 1979) Σκοπός αυτής της κλίμακας είναι η μέτρηση της αυτοεκτίμησης. Η αξιολόγηση περιλαμβάνει μια σειρά από 10 ερωτήσεις σε μια κλίμακα τεσσάρων βαθμών(1=συμφωνώ απόλυτα, 4=διαφωνώ απόλυτα). Συγκεκριμένα χαμηλή αυτοπεποίθηση δηλώνει η απάντηση «διαφωνώ απόλυτα» και υψηλή αυτοεκτίμηση η απάντηση «συμφωνώ απόλυτα». Η αξιοπιστία σε αυτή την κλίμακα βρέθηκε να είναι ικανοποιητική με $\alpha=0,70$.

5.2. Συμμετέχοντες:

Το δείγμα μας αποτελείται από 100 άτομα, συγκεκριμένα από πενήντα ετερόφυλα ζευγάρια παντρεμένα αλλά και ανύπαντρα (50 γυναίκες-50 άντρες). Η διάρκεια της σχέσης των συμμετεχόντων ήταν πάνω από ένα χρόνο και η ηλικία όλου του δείγματος κυμαίνονταν από 21 ετών ως 49 ετών. Συγκεκριμένα ο μέσος όρος για τους άντρες είναι περίπου 35 έτη, και για τις γυναίκες περίπου 32 έτη.

Επιπρόσθετα πρέπει να συζητήσουμε και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος μας . Σε σχέση με το κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο των συμμετεχόντων στη πλειοψηφία του δείγματος μας χαρακτηρίζεται ως μεσαίο.

Συμπερασματικά μια γενική εικόνα του δείγματος μας είναι ότι προέρχονται από μια μεσαία κοινωνικό-οικονομική βαθμίδα της κοινωνίας, και έχουν μέτριο προς υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Επιπλέον το δείγμα μας αποτελείται τόσο απο άτομα από αστικά περιβάλλοντα αλλά και από την επαρχία.(πόλεις αλλά και χωριά).

5.3. Διαδικασία: Η ερευνά πραγματοποιήθηκε κυρίως στην Κύπρο συγκεκριμένα στη Λευκωσία αλλά και στην Κρήτη ειδικότερα στις πόλεις Ρέθυμνο και Ηράκλειο. Η επιλογή των συμμετεχόντων έγινε με βάση κάποιες προϋποθέσεις οι οποίες ήταν να βρίσκονται κάτω από την ηλικία των πενήντα ετών, να είναι σε σχέση τουλάχιστον κάποιους μήνες, να είναι ετερόφυλο ζευγάρι γιατί μας ενδιαφέρει να μελετήσουμε τον

δεσμό και την σχέση ανάμεσα σε άντρα και γυναίκα. Επίσης θα έπρεπε να ζευγάρι να μην είναι πολύ μικρό σε ηλικία δηλαδή κάτω από είκοσι ετών γιατί η μη συναισθηματική σταθερότητα αυτής της ηλικίας θα επηρέαζε τα αποτελέσματα μας, και επιπλέον να είναι ζευγάρια που έχουν αποκλειστική σχέση. Παράλληλα πολύ σημαντικός παράγοντας ήταν να πληρείται ένας συγκεκριμένος αριθμός συμμετεχόντων, όχι μικρότερος από 100 συμμετέχοντες, γιατί με μικρότερο δείγμα δεν θα είχαμε αξιόπιστα αποτελέσματα. Επιπρόσθετα σημαντική προϋπόθεση ήταν να μην ξέρει ο ένας σύντροφος τις απαντήσεις του άλλου γιατί έτσι θα επηρεαστούν και τα αποτελέσματα μας και δεν θα είναι έγκυρα.

Στη συνέχεια της διαδικασίας της ερευνάς μας, έγινε γνωστό στους συμμετέχοντες η φύση και το θέμα της έρευνας ότι είναι εθελοντική η συνεισφορά τους και ότι μπορούσαν να αποχωρήσουν οποιαδήποτε στιγμή ήθελαν και για οποιοδήποτε λόγο. Ακόμη ενημερώθηκαν ότι οι απαντήσεις τους είναι εμπιστευτικές και η ταυτότητα τους θα παραμείνει ανώνυμη. Η κινητοποίηση για την εξεύρεση και προσέλκυση των συμμετεχόντων έγινε μέσα από κοινωνικές επαφές από φίλους, γνωστούς αλλά ακόμα και μέσω email, facebook και άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Έπειτα μετά από συμφωνία των ατόμων να συμμετάσχουν στην έρευνα τους δόθηκε το ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς το οποίο αποτελείτο από οκτώ κλίμακες που μετρούσαν την ικανοποίηση από την σχέση, την κοινωνική υποστήριξη, τον τύπο δεσμού, το ιδιοσυγκρασιακό άγχος, την ικανοποίηση και ποιότητα ζωής, την πολιτισμική κατασκευή του εαυτού, τις στάσεις του ατόμου και την αυτοεκτίμηση.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να κάνουμε αναφορά στο ότι επειδή θέλουμε να μετρήσουμε το δεσμό και τα συναισθήματα ανάμεσα στα ζευγάρια, πρέπει να έχουμε αυτοαναφορές και των δύο συντρόφων έτσι χρειάζεται το κάθε άτομο από το ζευγάρι συμπληρώνει το δικό του ερωτηματολόγιο. Όπως έχει λεχθεί και προηγουμένως οι σύντροφοι δεν πρέπει να γνωρίζουν τις απαντήσεις του άλλου συντρόφου, μόνο μετά το τέλος της διαδικασίας μπορούν αν θέλουν να συζητήσουν τις απαντήσεις που έδωσαν. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζουμε το αδιάβλητο των αποτελεσμάτων μας και ότι δεν εμπεριέχονται παράγοντες που θα καταστήσουν τα δεδομένα μας αναξιόπιστα και μη αυθεντικά.

6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στο παρόν σημείο θα ήταν θεμιτό να αναφερθούμε πιο αναλυτικά στα αποτελέσματα της έρευνας μας. Συγκεκριμένα θα συζητήσουμε για τα αποτελέσματα από την

συσχέτιση των μεταβλητών, μετέπειτα την απλή περιγραφική καταγραφή των μέσων όρων.

Σχετικά με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο της ποσοτικής στατιστικής ανάλυση δεδομένων. Η μέθοδος της ποσοτικής ανάλυσης δεδομένων απαιτεί την χρησιμοποίηση στατιστικών μεθόδων, στην προκειμένη περίπτωση χρησιμοποιήσαμε το στατιστικό εργαλείο SPSS το οποίο είναι κατάλληλο για την ψυχολογία και γενικότερα και τις κοινωνικές επιστήμες. Το SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) είναι ένα πρόγραμμα καταγραφής, διαχείρισης και επεξεργασίας δεδομένων. Επίσης προσφέρει τεχνικές ανάλυσης και εξαγωγής αποτελεσμάτων. Δεδομένα διάφορων πηγών συγκεντρώνονται και ενώνονται κάτω από ένα στατιστικό πακέτο που επιτρέπει στο χρήστη την περαιτέρω στατιστική ανάλυση και τον οδηγεί σε χρήσιμα αποτελέσματα. Το SPSS είναι ένα από τα πιο ολοκληρωμένα και διαδεδομένα στατιστικά πακέτα και θεωρείται απαραίτητο εργαλείο για τις Κοινωνικές Επιστήμες και γενικότερα για κάποιον που ασχολείται με την ποσοτική ανάλυση δεδομένων. (Δαφερμος, 2005)

Στην αρχή της ανάλυσης των αποτελεσμάτων μας θα ήταν χρήσιμο να μιλήσουμε εκτενέστερα για τις αναλύσεις μας ούτως ώστε για να γίνει σαφές ακόμα και στους απλούς αναγνώστες μας περί τίνος πρόκειται.

Αρχικά, η ανάλυση των συσχετίσεων των μεταβλητών αφορά. Ο συντελεστής συσχέτισης μας πληροφορεί για το αν οι μεταβλητές συσχετίζονται η μία με την άλλη. Ακόμα μας πληροφορεί για το είδος της συσχέτισης δηλαδή αν είναι αρνητική ή θετική αλλά και για τον βαθμό της συσχέτισης, δηλαδή αν είναι υψηλή, μέτρια, χαμηλή. Έτσι στην περίπτωση που θέλουμε να παρουσιάσουμε τον βαθμό και την κατεύθυνση της συσχέτισης με την βοήθεια μιας αριθμητικής τιμής χρησιμοποιούμε τον συντελεστή συσχέτισης. (Ρούσσος & Τσαούσης, 2011)

Επιπλέον η απλή περιγραφική καταγραφή του μέσου όρου ορίζεται ως το ηλίκο του αθροίσματος των τιμών μιας κατανομής προς το πλήθος των τιμών, δηλαδή ο μέσος όρος της κατανομής και το υπολογίζουμε από το descriptive statistics. (Ρούσσος & Τσαούσης, 2011)

6.1. ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ

Αρχικά διεξήχθη έλεγχος συσχέτισης, με τη βοήθεια του συντελεστή συσχέτισης Pearson, για τις παρακάτω μεταβλητές:

1. Φύλο (sex)
2. Ηλικία (age)
3. Χρόνια που το άτομο είναι σε σχέση (relat-xronia)
4. Ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο (marsat)
5. Άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής (shrtavoid)
6. Άτομο με δεσμό τύπου εμμονής (shrtanxiet)
7. Άτομο που λειτουργεί ατομικιστικά (ιδιοκεντρική διάσταση κατασκευής του εαυτού) (indep)
8. Άτομο που λειτουργεί συλλογικά (αλλοκεντρική διάσταση κατασκευής του εαυτού) (interdep)
9. Άγχος που βιώνει το άτομο (anxiety)
10. Υποστήριξη που έχει το άτομο από τον εαυτό του (selfss)
11. Υποστήριξη που έχει το άτομο από το σύντροφό του (othss)
12. Ευ ζην (wbeing) και
13. Αυτοεκτίμηση (rsetot).

Σημειώνεται ότι τα αποτελέσματα αυτά αφορούν στο σύνολο των ερευνηθέντων ατόμων (άνδρες – γυναίκες).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των συσχετίσεων, τα οποία παρουσιάζονται στον **Πίνακα 1** προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Διαπιστώθηκε ότι **τα χρόνια που το άτομο βρίσκεται σε σχέση** παρουσιάζει υψηλή θετική συσχέτιση με την ηλικία του ατόμου ($r=0,851$, $p<0,01$). **Η ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο** έχει χαμηλή αρνητική συσχέτιση με τα χρόνια που το άτομο βρίσκεται σε σχέση ($r=-0,202$, $p<0,05$). **Το άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής** παρουσιάζει χαμηλή θετική συσχέτιση με την ηλικία ($r=0,214$, $p<0,05$), χαμηλή θετική συσχέτιση με τα χρόνια που το άτομο είναι σε σχέση ($r=0,244$, $p<0,05$) και υψηλή αρνητική συσχέτιση με την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο ($r=-0,634$, $p<0,01$). **Το άτομο με δεσμό τύπου εμμονής** παρουσιάζει χαμηλή αρνητική συσχέτιση με την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο ($r=-0,208$, $p<0,05$) και χαμηλή θετική συσχέτιση με το άτομο με

δεσμό τύπου αποφυγής ($r=0,288$, $p<0,01$). **Το άτομο που λειτουργεί ατομικιστικά** παρουσιάζουν χαμηλή θετική συσχέτιση με το άτομο που λειτουργεί συλλογικά ($r=0,310$, $p<0,05$) και με το ευ ζην ($r=0,308$, $p<0,05$).

Το άτομο που λειτουργεί συλλογικά παρουσιάζει χαμηλή θετική συσχέτιση με την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο ($r=0,291$, $p<0,05$) και χαμηλή αρνητική συσχέτιση με το άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής ($r=-0,298$, $p<0,05$). **Το άγχος που βιώνει το άτομο** παρουσιάζει χαμηλή αρνητική συσχέτιση με την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο ($r=-0,387$, $p<0,01$) και χαμηλή αρνητική συσχέτιση με το άτομο που λειτουργεί συλλογικά ($r=-0,217$, $p<0,05$), ενώ παρουσιάζει μέτρια θετική συσχέτιση τόσο με το άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής ($r=0,489$, $p<0,01$) όσο και με το άτομο με δεσμό τύπου εμμονής ($r=0,514$, $p<0,01$). **Η υποστήριξη που έχει το άτομο από τον εαυτό του** έχει χαμηλή αρνητική συσχέτιση με τα χρόνια που το άτομο είναι σε σχέση ($r=-0,203$, $p<0,05$) καθώς και με το άτομο με δεσμό τύπου εμμονής ($r=-0,197$, $p<0,05$). Επίσης παρουσιάζει υψηλή αρνητική συσχέτιση με το άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής ($r=-0,618$, $p<0,01$) και μέτρια θετική συσχέτιση με το άγχος που βιώνει το άτομο ($r=-0,439$, $p<0,01$). Αντίθετα, **η υποστήριξη που έχει το άτομο από τον εαυτό του** παρουσιάζει υψηλή θετική συσχέτιση με την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο ($r=0,636$, $p<0,01$) και μέτρια θετική συσχέτιση με το άτομο που λειτουργεί συλλογικά ($r=0,455$, $p<0,01$). **Η υποστήριξη που έχει το άτομο από το σύντροφό του** έχει μέτρια θετική συσχέτιση με το άτομο που λειτουργεί συλλογικά ($r=0,404$, $p<0,01$) και με την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο ($r=0,583$, $p<0,01$) και μέτρια αρνητική συσχέτιση με το άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής ($r=-0,583$, $p<0,01$) και χαμηλή αρνητική συσχέτιση με το άγχος που βιώνει το άτομο ($r=0,-336$, $p<0,01$). Τέλος **υποστήριξη που έχει το άτομο από το σύντροφό του** παρουσιάζει υψηλή θετική συσχέτιση με την υποστήριξη που έχει το άτομο από τον εαυτό του ($r=0,701$, $p<0,01$). **Το ευ ζην** παρουσιάζει χαμηλή θετική συσχέτιση με την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο ($r=0,318$, $p<0,01$), με την υποστήριξη που έχει το άτομο από τον εαυτό του ($r=0,395$, $p<0,01$) καθώς και με την υποστήριξη που έχει το άτομο από το σύντροφό του ($r=0,319$, $p<0,01$) και μέτρια θετική συσχέτιση με το άτομο που λειτουργεί συλλογικά ($r=0,417$, $p<0,01$). Αντίθετα το **ευ ζην** παρουσιάζει μέτρια αρνητική συσχέτιση με το άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής ($r=-0,341$, $p<0,01$), με το άτομο με δεσμό τύπου εμμονής ($r=-0,281$, $p<0,01$) και με το άγχος που βιώνει το άτομο ($r=-0,357$, $p<0,01$). Τέλος **η αυτοεκτίμηση** παρουσιάζει χαμηλή

θετική συσχέτιση με την ηλικία του ατόμου ($r=0,266$, $p<0,01$), με την υποστήριξη που έχει το άτομο από τον εαυτό του ($r=0,239$, $p<0,05$) και με την υποστήριξη που έχει το άτομο από το σύντροφό του ($r=0,261$, $p<0,01$). Επίσης η αυτοεκτίμηση έχει μέτρια θετική συσχέτιση με το ευ ζην ($r=0,485$, $p<0,01$). Αντίθετα η αυτοεκτίμηση έχει χαμηλή αρνητική συσχέτιση με το άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής ($r=-0,298$, $p<0,01$), με το άτομο με δεσμό τύπου εμμονής ($r=-0,233$, $p<0,05$) και με το άγχος που βιώνει το άτομο ($r=-0,242$, $p<0,05$).

Πίνακας 1:

Correlations

		sex	age	Relat xronia	marsat	Shrtavoid	Shrtanxiet	indep	interdep	anxiety	selfss	othss	wbeing	rsetot
sex	Pearson Correlation	1												
	Sig. (2-tailed)													
	N	100												
age	Pearson Correlation	-,163	1											
	Sig. (2-tailed)	,104												
	N	100	100											
Relat xronia	Pearson Correlation	,000	,851**	1										
	Sig. (2-tailed)	1,000	,000											
	N	100	100	100										
marsat	Pearson Correlation	-,018	-,157	-,202	1									
	Sig. (2-tailed)	,862	,119	,044										
	N	100	100	100	100									
Shrt avoid	Pearson Correlation	-,083	,214*	,244*	-,634**	1								
	Sig. (2-tailed)	,411	,033	,015	,000									
	N	100	100	100	100	100								
Shrt anxiet	Pearson Correlation	-,022	-,120	-,135	-,208*	,288*	1							
	Sig. (2-tailed)	,828	,235	,181	,038	,004								
	N	100	100	100	100	100	100							
indep	Pearson Correlation	,006	-,046	-,136	,027	,133	,109	1						
	Sig. (2-tailed)	,955	,650	,176	,787	,186	,280							
	N	100	100	100	100	100	100	100						
Inter dep	Pearson Correlation	,012	,028	,021	,291**	-,298*	,028	,310**	1					
	Sig. (2-tailed)	,904	,780	,834	,003	,003	,781	,002						
	N	100	100	100	100	100	100	100	100					
anxiety	Pearson Correlation	,038	-,013	,017	-,387**	,489**	,514**	,054	-,217*	1				
	Sig. (2-tailed)	,706	,900	,867	,000	,000	,000	,592	,030					
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100				
selfss	Pearson Correlation	,000	-,162	-,203*	,636**	-,618**	-,197*	,138	,455**	-,439**	1			
	Sig. (2-tailed)													
	N													

	Sig. (2-tailed)	1,000	,108	,043	,000	,000	,050	,171	,000	,000				
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100			
othss	Pearson Correlation	-,004	-,119	-,120	,583**	-,583**	-,115	,119	,404**	-,336**	,701**	1		
	Sig. (2-tailed)	,966	,238	,233	,000	,000	,256	,239	,000	,001	,000			
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
wbeing	Pearson Correlation	,062	,070	-,001	,318**	-,341**	-,281**	,308**	,417**	-,357**	,395**	,319**	1	
	Sig. (2-tailed)	,539	,490	,990	,001	,001	,005	,002	,000	,000	,000	,001		
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
rsetot	Pearson Correlation	-,101	,266**	,157	,168	-,298**	-,233**	,150	,165	-,242**	,239**	,261**	,485**	1
	Sig. (2-tailed)	,318	,008	,119	,095	,003	,020	,135	,101	,015	,016	,009	,000	
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Στη συνέχεια διεξήχθη έλεγχος συσχέτισης, ξεχωριστά για τους άνδρες και τις γυναίκες, για τις παρακάτω μεταβλητές:

1. Ηλικία (age)
2. Εκπαίδευση (edu)
3. Χρόνια που ο άνδρας/η γυναίκα είναι σε σχέση (relat-xronia)
4. Αυτοεκτίμηση (rsetot)
5. Άγχος που βιώνει ο άνδρας/η γυναίκα (anxiety)
6. Ευ ζην (wbeing)
7. Υποστήριξη που έχει ο άνδρας/η γυναίκα από τον εαυτό του/της (selfss)
8. Υποστήριξη που έχει ο άνδρας/η γυναίκα από το σύντροφό του/της (othss)
9. Ικανοποίηση που λαμβάνει ο άνδρας/η γυναίκα από τη σχέση/γάμο (marsat)
10. Άνδρας/γυναίκα με δεσμό τύπου αποφυγής (shrtavoid)
11. Άνδρας/γυναίκα με δεσμό τύπου εμμονής (shrtanxiet)
12. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά (ιδιοκεντρική διάσταση κατασκευής του εαυτού) (indep)
13. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά (αλλοκεντρική διάσταση κατασκευής του εαυτού) (interdep)
14. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής (IND_AVOID)
15. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής (IND_ANX)
16. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής (INTR_AVOID)

17. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής (INTR_ANX)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των συσχετίσεων, τα οποία παρουσιάζονται στον **Πίνακα 2** για τους άνδρες προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Ο άνδρας με δεσμό τύπου αποφυγής παρουσιάζει χαμηλή αρνητική συσχέτιση με την αυτοεκτίμηση ($r=-0,313$, $p<0,05$) και μέτρια αρνητική συσχέτιση με το ευ ζην ($r=-0,382$, $p<0,01$), με την υποστήριξη που έχει ο άνδρας από τον εαυτό του ($r=-0,585$, $p<0,01$) και με την υποστήριξη που έχει ο άνδρας από τη σύντροφό του ($r=-0,576$, $p<0,01$). Επίσης έχει μέτρια θετική συσχέτιση με το άγχος που βιώνει ο άνδρας ($r=0,493$, $p<0,01$) και υψηλή αρνητική συσχέτιση με την ικανοποίηση που λαμβάνει ο άνδρας από τη σχέση/γάμο ($r=-0,638$, $p<0,01$). **Ο άνδρας με δεσμό τύπου εμμονής** έχει μέτρια αρνητική συσχέτιση με το επίπεδο εκπαίδευσης ($r=-0,369$, $p<0,01$), με το ευ ζην ($r=-0,361$, $p<0,01$) και με την ικανοποίηση που λαμβάνει ο άνδρας από τη σχέση/γάμο ($r=-0,358$, $p<0,05$). Τέλος **ο άνδρας με δεσμό τύπου εμμονής** παρουσιάζει μέτρια θετική συσχέτιση με το άγχος που βιώνει ο άνδρας ($r=0,518$, $p<0,01$). **Ο άνδρας που λειτουργεί ατομικιστικά** έχει μέτρια θετική συσχέτιση με την αυτοεκτίμηση ($r=0,320$, $p<0,05$) και με το ευ ζην ($r=-0,515$, $p<0,01$). **Ο άνδρας που λειτουργεί συλλογικά** έχει μέτρια αρνητική συσχέτιση με το άγχος που βιώνει ο άνδρας ($r=-0,363$, $p<0,01$), ενώ έχει μέτρια θετική συσχέτιση με το ευ ζην ($r=0,453$, $p<0,01$), με την υποστήριξη που λαμβάνει ο άνδρας από τον εαυτό του ($r=0,400$, $p<0,01$) και με την υποστήριξη που λαμβάνει ο άνδρας από τη σύντροφό του ($r=0,388$, $p<0,01$). **Ο άνδρας που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής** έχει μέτρια αρνητική συσχέτιση με την αυτοεκτίμηση ($r=-0,351$, $p<0,05$). Τέλος ο άνδρας που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής παρουσιάζει χαμηλή θετική συσχέτιση με το επίπεδο εκπαίδευσης ($r=0,299$, $p<0,05$) και μέτρια θετική συσχέτιση με τη στήριξη που έχει ο άνδρας από τη σύντροφό του ($r=0,345$, $p<0,05$).

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μεταβλητές “ Άνδρας που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής” και “ Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής” δεν παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική συσχέτιση με καμία από τις εξεταζόμενες μεταβλητές.

Πίνακας 2: Συσχετίσεις μεταβλητών μόνο για τους άνδρες

Correlations

		aage	aedu	Arelat xronia	arsetot	aanxiety	awbeing	aselfss	aothss	amarsat
aShrtavoid	Pearson Correlation	,186	-,251	,221	-,313	,493	-,382	-,585	-,576	-,638
	Sig. (2-tailed)	,197	,078	,123	,027	,000	,006	,000	,000	,000
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
aShrtanxiet	Pearson Correlation	-,040	-,369	-,029	-,265	,518	-,361	-,275	-,261	-,358
	Sig. (2-tailed)	,784	,008	,841	,063	,000	,010	,053	,067	,011
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Aindep	Pearson Correlation	-,106	-,045	-,128	,320	,013	,515	,210	,134	,044
	Sig. (2-tailed)	,464	,754	,377	,024	,931	,000	,143	,352	,763
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Ainterdep	Pearson Correlation	,037	,012	,047	,190	-,363	,453	,400	,388	,240
	Sig. (2-tailed)	,800	,934	,746	,186	,010	,001	,004	,005	,093
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
aIND_AVOID	Pearson Correlation	,050	,267	,101	-,119	-,126	,230	,014	,061	-,046
	Sig. (2-tailed)	,730	,061	,484	,411	,381	,108	,924	,674	,753
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
aIND_ANX	Pearson Correlation	-,002	,106	,138	-,351	,146	-,040	-,012	,006	-,054
	Sig. (2-tailed)	,990	,462	,340	,013	,312	,783	,932	,965	,708
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
aINTR_ANX	Pearson Correlation	-,204	,217	-,175	-,066	-,186	,099	,245	,158	,199
	Sig. (2-tailed)	,156	,130	,224	,650	,196	,495	,086	,272	,165
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
aINTR_AVOID	Pearson Correlation	-,123	,299	,000	-,083	-,071	,201	,181	,345	,144
	Sig. (2-tailed)	,395	,035	,997	,566	,624	,162	,208	,014	,319
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των συσχετίσεων, τα οποία παρουσιάζονται στον Πίνακα 3 για τις γυναίκες προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Η γυναίκα με δεσμό τύπου αποφυγής παρουσιάζει χαμηλή αρνητική συσχέτιση με το ευ ζην ($r=-0,298$, $p<0,05$), μέτρια αρνητική συσχέτιση με το επίπεδο εκπαίδευσης ($r=-0,461$, $p<0,01$), με την αυτοεκτίμηση ($r=-0,306$, $p<0,05$) και με τη στήριξη που έχει η γυναίκα από το σύντροφό της ($r=-0,594$, $p<0,01$). Επίσης **η γυναίκα με δεσμό τύπου αποφυγής** παρουσιάζει υψηλή αρνητική συσχέτιση με την υποστήριξη που έχει η γυναίκα από τον εαυτό της ($r=-0,651$, $p<0,01$) και με την ικανοποίηση που λαμβάνει η γυναίκα από τη σχέση/γάμο ($r=-0,640$, $p<0,01$) ενώ έχει μέτρια θετική συσχέτιση με το άγχος που βιώνει η γυναίκα ($r=0,506$, $p<0,01$).

Πίνακας 3: Συσχετίσεις μεταβλητών μόνο για τις γυναίκες

		Correlations								
		gage	Gedu	Grelat xronia	grsetot	ganxiety	gwbeing	gsel fs s	gothss	gmarsat
gShrtavoid	Pearson Correlation	.220	-.461**	.266	-.306*	.506**	-.298*	-.651**	-.594**	-.640**
	Sig. (2-tailed)	.125	.001	.062	.031	.000	.036	.000	.000	.000
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
gShrtanxiet	Pearson Correlation	-.227	-.024	-.261	-.206	.511**	-.180	-.110	.040	-.031
	Sig. (2-tailed)	.113	.869	.068	.151	.000	.211	.447	.780	.832
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Gindep	Pearson Correlation	.016	-.116	-.146	-.014	.106	.086	.067	.105	.011
	Sig. (2-tailed)	.913	.424	.313	.925	.465	.552	.642	.470	.942
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Ginterdep	Pearson Correlation	.024	.111	-.006	.144	-.033	.377**	.512**	.422**	.346*
	Sig. (2-tailed)	.867	.443	.967	.318	.821	.007	.000	.002	.014
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
gIND_AVOI D	Pearson Correlation	.049	.003	-.011	-.040	-.141	.208	.044	.110	.185
	Sig. (2-tailed)	.735	.984	.937	.780	.330	.148	.761	.448	.198
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
gIND_ANX	Pearson Correlation	-.066	.246	-.062	-.256	.342*	-.204	-.160	.029	-.086
	Sig. (2-tailed)	.647	.086	.667	.073	.015	.155	.267	.840	.552
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
gINTR_ANX	Pearson Correlation	-.194	.155	-.193	-.034	.231	-.019	-.203	-.203	-.222
	Sig. (2-tailed)	.176	.282	.179	.817	.107	.894	.158	.157	.121
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50
gINTR_AVOI D	Pearson Correlation	.035	.156	.036	.084	-.167	.057	.049	.093	.136
	Sig. (2-tailed)	.809	.280	.803	.560	.247	.695	.734	.523	.346
	N	50	50	50	50	50	50	50	50	50

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Η γυναίκα με δεσμό τύπου εμμονής παρουσιάζει μέτρια θετική συσχέτιση με το άγχος που βιώνει η γυναίκα ($r=0,511$, $p<0,01$). **Η γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά** παρουσιάζει μέτρια θετική συσχέτιση με το ευ ζην ($r=0,377$, $p<0,01$), με την υποστήριξη που έχει η γυναίκα από τον εαυτό της ($r=-0,512$, $p<0,01$), με την υποστήριξη που έχει η γυναίκα από το σύντροφό της ($r=0,422$, $p<0,01$) και με την ικανοποίηση που λαμβάνει η γυναίκα από τη σχέση/γάμο ($r=0,346$, $p<0,05$). **Τέλος η γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής** έχει μέτρια θετική συσχέτιση με το άγχος που βιώνει η γυναίκα ($r=0,342$, $p<0,05$).

Σημειώνεται ότι οι μεταβλητές “γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά”, “γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής”, “γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής” καθώς και “γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής” δεν παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική συσχέτιση με καμία από τις λοιπές υπό εξέταση μεταβλητές.

Σύγκριση Ανδρών - Γυναικών

Τέλος εξετάστηκε η ύπαρξη συσχέτισης, μεταξύ ανδρών και γυναικών, για τις παρακάτω μεταβλητές:

1. Άνδρας/γυναίκα με δεσμό τύπου αποφυγής (ashrtavoid/gshrtavoid)
2. Άνδρας/γυναίκα με δεσμό τύπου εμμονής (ashrtanxiet/gshrtanxiet)
3. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά (ιδιοκεντρική διάσταση κατασκευής του εαυτού) (aindep/ginderp)
4. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά (αλλοκεντρική διάσταση κατασκευής του εαυτού) (ainterdep/ginterdep)
5. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής (aIND_AVOID/ gIND_AVOID)
6. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής (aIND_ANX/ gIND_ANX)
7. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής (aINTR_AVOID/ gINTR_AVOID)
8. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής (aINTR_ANX/ gINTR_ANX).

Τα αποτελέσματα του παραπάνω ελέγχου εμφανίζονται στον **Πίνακα 4** Σύμφωνα με αυτά προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Η γυναίκα με δεσμό τύπου αποφυγής παρουσιάζει μέτρια θετική συσχέτιση με τον άνδρα με δεσμό τύπου αποφυγής ($r=0,499$, $p<0,01$).

Η γυναίκα με δεσμό τύπου εμμονής παρουσιάζει χαμηλή θετική συσχέτιση με τον άνδρα που λειτουργεί ατομικιστικά ($r=0,289$, $p<0,05$) και μέτρια θετική συσχέτιση με τον άνδρα με δεσμό τύπου εμμονής ($r=0,400$, $p<0,01$) καθώς και με τον άνδρα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής ($r=0,373$, $p<0,01$).

Η γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά έχει χαμηλή θετική συσχέτιση με τον άνδρα που λειτουργεί ατομικιστικά ($r=0,280$, $p<0,05$) και μέτρια θετική συσχέτιση με τον άνδρα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής ($r=0,339$, $p<0,05$).

Η γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά παρουσιάζει μέτρια θετική συσχέτιση με τον άνδρα που λειτουργεί συλλογικά ($r=0,433$, $p<0,01$).

Η γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής έχει μέτρια θετική συσχέτιση με τον άνδρα που λειτουργεί συλλογικά ($r=0,304$, $p<0,05$).

Η γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής παρουσιάζει μέτρια θετική συσχέτιση με τον άνδρα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής ($r=0,430$, $p<0,01$), με τον άνδρα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής ($r=0,385$, $p<0,01$) καθώς και με τον άνδρα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής ($r=0,342$, $p<0,05$).

Η γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής παρουσιάζει μέτρια θετική συσχέτιση με τον άνδρα με δεσμό τύπου εμμονής ($r=0,378$, $p<0,01$) καθώς και με τον άνδρα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής ($r=0,332$, $p<0,05$). Τέλος η γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής δεν παρουσιάζει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με καμία από τις λοιπές υπό εξέταση μεταβλητές.

Πίνακας 4: Συσχέτιση μεταξύ ανδρών και γυναικών

Correlations

		aShrtavoid	aShrtanxiet	aindep	ainterdep	aIND AVOID	aIND ANX	aINTR ANX	aINTR AVOID
gShrtavoid	Pearson Correlation	.499**	.273	-.039	-.256	-.010	.192	-.208	-.278
	Sig. (2-tailed)	.000	.055	.788	.073	.947	.182	.148	.051
	N	50	50	50	50	50	50	50	50
gShrtanxiet	Pearson Correlation	.126	.400**	.289*	.258	.373**	.251	.217	.078
	Sig. (2-tailed)	.384	.004	.042	.070	.008	.079	.129	.592
	N	50	50	50	50	50	50	50	50
Gindep	Pearson Correlation	.123	.197	.280*	.136	.339*	.087	.103	.197
	Sig. (2-tailed)	.394	.170	.049	.348	.016	.549	.475	.169
	N	50	50	50	50	50	50	50	50
Ginterdep	Pearson Correlation	-.220	.085	.219	.433**	.212	.099	.171	.211
	Sig. (2-tailed)	.125	.555	.126	.002	.139	.496	.235	.141
	N	50	50	50	50	50	50	50	50
gIND_AVOID	Pearson Correlation	-.232	-.177	.152	.304*	.184	.014	-.156	-.013
	Sig. (2-tailed)	.106	.219	.293	.032	.201	.922	.278	.927
	N	50	50	50	50	50	50	50	50
gIND_ANX	Pearson Correlation	.161	.154	.110	.231	.430**	.385**	.342*	.151
	Sig. (2-tailed)	.264	.286	.449	.106	.002	.006	.015	.295
	N	50	50	50	50	50	50	50	50
gINTR_ANX	Pearson Correlation	.119	.378**	.124	-.068	.160	.195	.332*	-.163
	Sig. (2-tailed)	.412	.007	.392	.640	.266	.174	.019	.259
	N	50	50	50	50	50	50	50	50
gINTR_AVOID	Pearson Correlation	-.020	-.106	.247	.125	-.015	.011	-.079	.193
	Sig. (2-tailed)	.890	.465	.084	.386	.919	.938	.587	.178
	N	50	50	50	50	50	50	50	50

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

6.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ-ΜΕΣΟΙ ΟΡΟΙ

Στην ενότητα αυτή θα γίνει παρουσίαση κάποιων βασικών μεγεθών περιγραφικής στατιστικής, ξεχωριστά για κάθε κλίμακα μέτρησης που χρησιμοποιήθηκε στο ερωτηματολόγιο:

Κλίμακα Α: Ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο

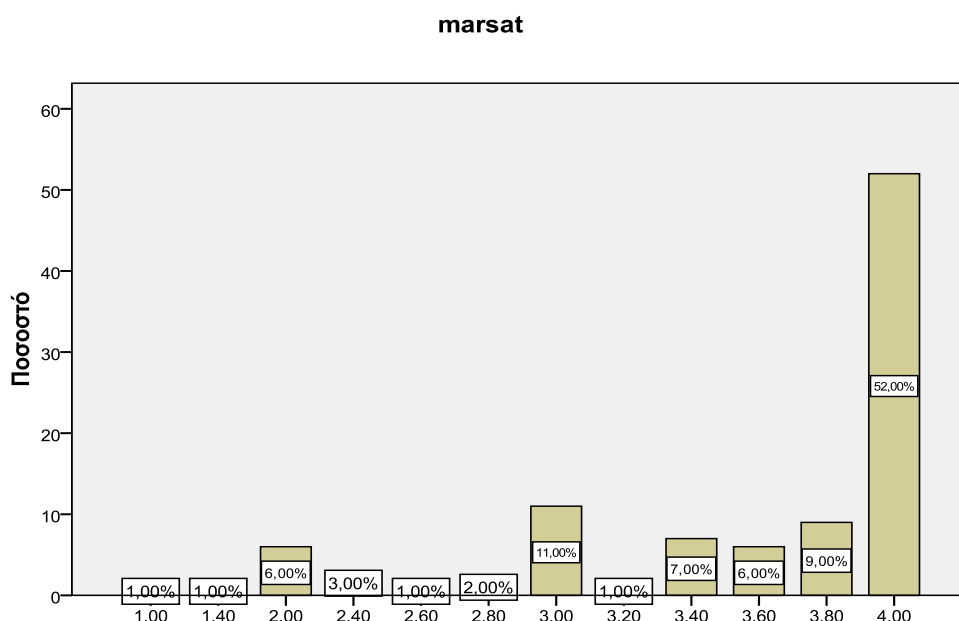
Όπως έχει ήδη αναφερθεί η κλίμακα αυτή αποτελείται από πέντε ερωτήσεις και αξιολογείται από μία τετραβάθμια κλίμακα απαντήσεων (1=Καθόλου, 4=Πάρα πολύ).

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα βασικά μέτρα περιγραφικής στατιστικής για την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από τη σχέση/γάμο. Ο μέσος όρος για το σύνολο των ατόμων που συμμετέχουν στην έρευνα είναι ίσος με 3,54 (τιμή πολύ κοντά στο 4) που σημαίνει ότι γενικά τα άτομα είναι πάρα πολύ ικανοποιημένα από τη σχέση/γάμο τους.

	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
N Valid	100	50,00	50,00
Missing	0	0	0
Mean	3,54	3,55	3,52
Median	4,00	4,00	3,90
Mode	4,00	4,00	4,00
Std. Deviation	,68	,69	,68
Variance	,47	,48	,46
Minimum	1,00	1,00	1,40
Maximum	4,00	4,00	4,00

Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνονται οι τιμές του μέσου όρου της βαθμολογίας της συγκεκριμένης κλίμακας, καθώς και τα ποσοστά που αντιστοιχούν σε κάθε μία από αυτές. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 11% των απαντήσεων ήταν ίσο με 3, και 9% ήταν ίσο με 3,8. Σημαντικό είναι επίσης να αναφέρουμε ότι το 52% των ατόμων έχει

μέσο όρο βαθμολογίας 4 και ότι 86% των ατόμων είχαν μέσο όρο βαθμολογίας μεγαλύτερο ή ίσο του 3.

Κλίμακα Β: Κοινωνική υποστήριξη

Η κλίμακα αυτή αντιπροσωπεύεται από δύο μεταβλητές:

1. την υποστήριξη που έχει το άτομο από τον εαυτό του (selfss) και
2. την υποστήριξη που έχει το άτομο από το σύντροφό του (othss)

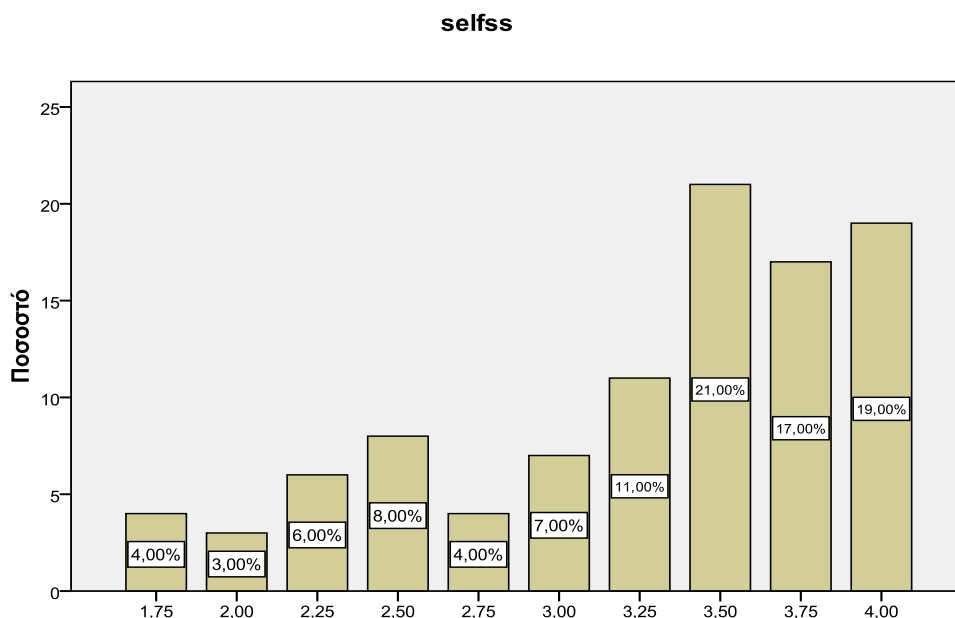
Μικρές τιμές των μεταβλητών υποδεικνύουν χαμηλό βαθμό υποστήριξης, ενώ μεγάλες τιμές φανερώνουν υψηλό βαθμό υποστήριξης.

Στον παρακάτω πίνακα δίνονται τα βασικά μέτρα περιγραφικής στατιστικής που αφορούν στις δύο αυτές μεταβλητές:

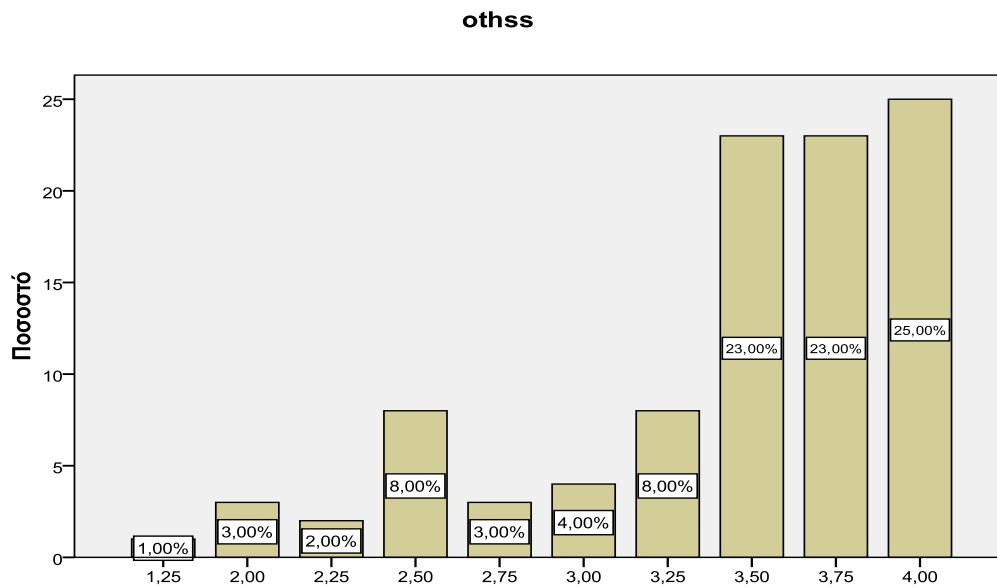
	selfss	othss
N Valid	100	100
Missing	0	0
Mean	3,28	3,45
Median	3,50	3,50
Mode	3,50	4,00
Std. Deviation	,65	,58
Variance	,42	,34
Minimum	1,75	1,25
Maximum	4,00	4,00

Ο μέσος όρος για την υποστήριξη που έχει το άτομο από τον εαυτό του είναι ίσος με 3,28 και για την υποστήριξη που έχει το άτομο από το σύντροφό του είναι ίσος με 3,45. Επίσης η μικρότερη τιμή που δόθηκε από τους ερευνώμενους για την υποστήριξη που έχουν από τον εαυτό τους είναι λίγο μεγαλύτερη από τη μικρότερη τιμή που δόθηκε για την υποστήριξη από το σύντροφο. ($1,75 > 1,25$).

Σημαντικό επίσης είναι να αναφέρουμε, πληροφορία που πηγάζει από τα παρακάτω διαγράμματα, ότι 68% των ευρενωμένων έχουν μέσο όρο βαθμολογίας μεγαλύτερη ή ίση από 3,25 για την υποστήριξη από τον εαυτό τους καθώς και ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων (21%) είχαν μέσο όρο βαθμολογίας ίσο με 3,5.

Στην περίπτωση της υποστήριξης που έχει το άτομο από το σύντροφό του, το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων (25%) είχε μέσο όρο βαθμολογίας ίσο με 4, καθώς και ότι σε ποσοστό 79%, ο μέσος όρος βαθμολογίας ήταν μεγαλύτερος ή ίσος από 3,25.

Κλίμακα C: Κλίμακα για τη μέτρηση του Τύπου Δεσμού

Η συγκεκριμένη κλίμακα αποτελείται από δώδεκα ερωτήσεις οι οποίες φανερώνουν πως βιώνει το άτομο γενικά τις σχέσεις του. Αξιολογείται με κλίμακα επτά βαθμών (1=διαφωνώ απόλυτα, 7=συμφωνώ απόλυτα).

Για τη συγκεκριμένη κλίμακα έχουμε τις μεταβλητές:

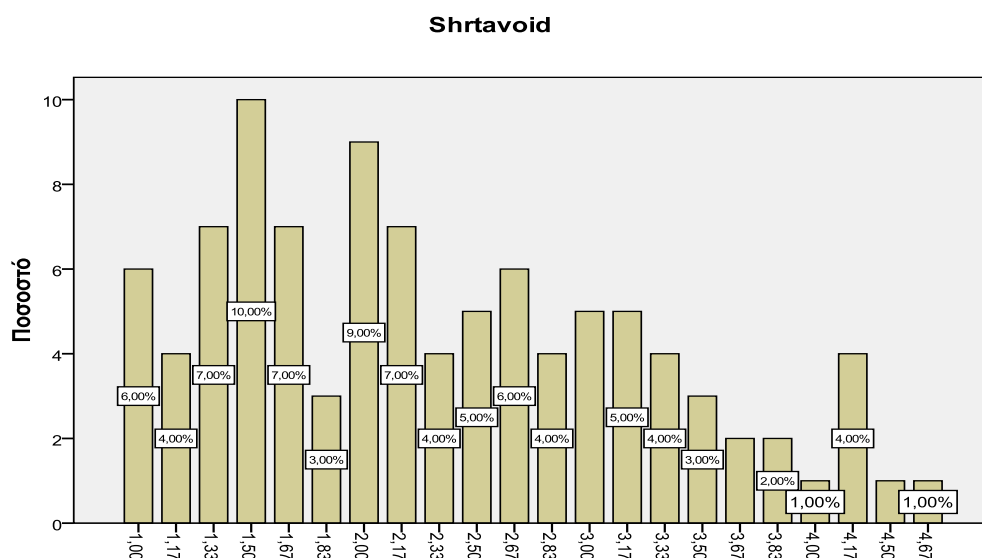
1. Άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής (shrtavoid)
2. Άτομο με δεσμό τύπου εμμονής (shrtanxiet)

τα βασικά περιγραφικά στατιστικά των οποίων δίνονται στον παρακάτω πίνακα.

		Shrtavoid	Shrtanxiet
N	Valid	100	100
	Missing	0	0
Mean		2,34	3,80
Median		2,17	3,67
Mode		1,50	3,17
Std. Deviation		,93	,99
Variance		,86	,98
Minimum		1,00	1,00
Maximum		4,67	6,33

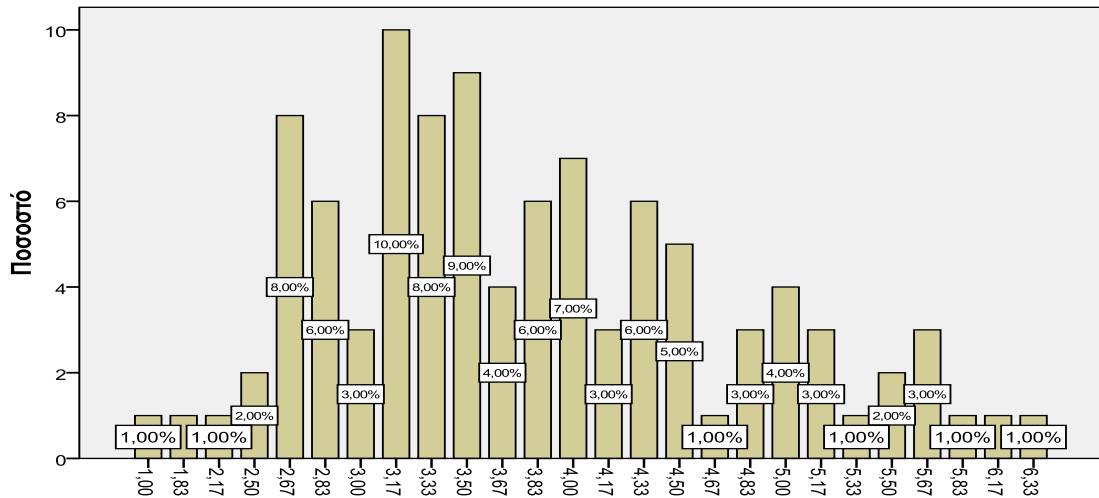
Ο μέσος όρος της μεταβλητής “άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής” ανέρχεται σε 2,34 ενώ της μεταβλητής “άτομο με δεσμό τύπου εμμονής” διαμορφώνεται λίγο υψηλότερα και ισούται με 3,8.

Επίσης στη μεταβλητή “άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής” ο μέσος όρος των βαθμολογιών των ατόμων κυμαίνεται μεταξύ 1 και 4,67, το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων (10%) έχει μέσο όρο βαθμολογίας ίσο με 1,5 και σε ποσοστό 46% οι τιμές του μέσου όρου των βαθμολογιών κυμαίνονται μεταξύ 1 και 2.

Στη μεταβλητή “άτομο με δεσμό τύπου εμμονής”, οι τιμές του μέσου όρου των βαθμολογιών κυμαίνονται από 1 έως 6,33. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων (10%) είχαν μέσο όρο βαθμολογιών ίσο με 3,17, με αμέσως επόμενη τιμή την 3,5 σε ποσοστό 9%. Τέλος, τα περισσότερα αποτελέσματα κυμάνθηκαν μεταξύ 2,5 και 4,5 (ποσοστό 77%).

Shrtanxiet

Κλίμακα D: Κλίμακα ιδιοσυγκρασιακού άγχους

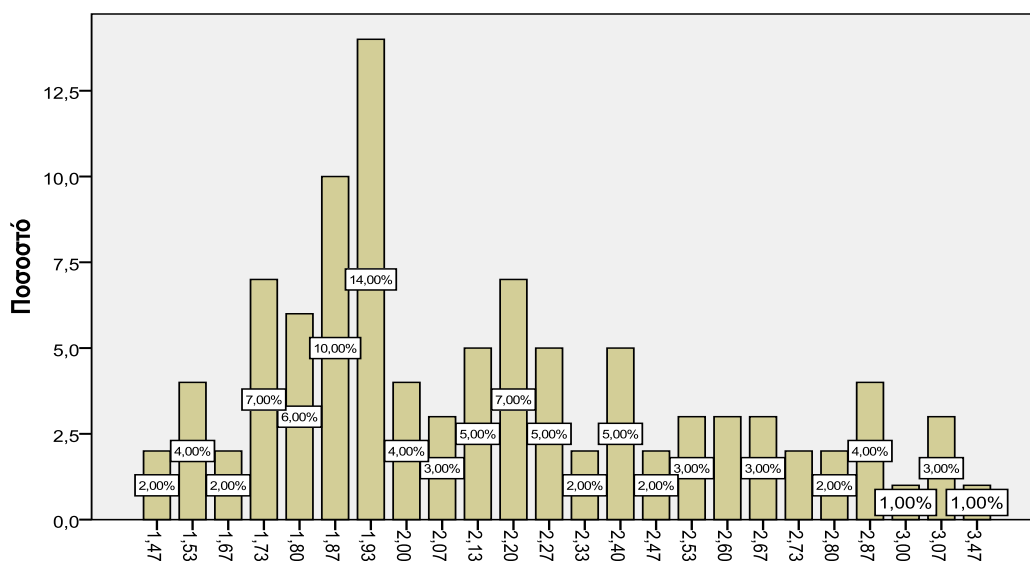
Η συγκεκριμένη κλίμακα μετράει το άγχος. Αποτελείται από μία τετραβάθμια κλίμακα (καθόλου, μέτρια, αρκετά, πάρα πολύ) και αξιολογεί τη συναισθηματική κατάσταση των ιδίων των συμμετεχόντων αλλά και σε σχέση με τους συντρόφους τους.

Τα βασικά περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη συγκεκριμένη κλίμακα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα καθώς και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Ο μέσος όρος των βαθμολογιών σε αυτή την κλίμακα κυμαίνεται από 1,47 έως 3,47, με το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων (14%) να έχει μέσο όρο βαθμολογιών ίσο με 1,93. Τέλος, σε ποσοστό 61% τα αποτελέσματα εμφανίζονται μεταξύ των τιμών 1,73 και 2,27.

N	Valid	100
	Missing	0
Mean		2,16
Median		2,07
Mode		1,93
Std. Deviation		,42
Variance		,177
Minimum		1,47
Maximum		3,47

anxiety

Κλίμακα F: Η κλίμακα για την ικανοποίηση και ποιότητα ζωής

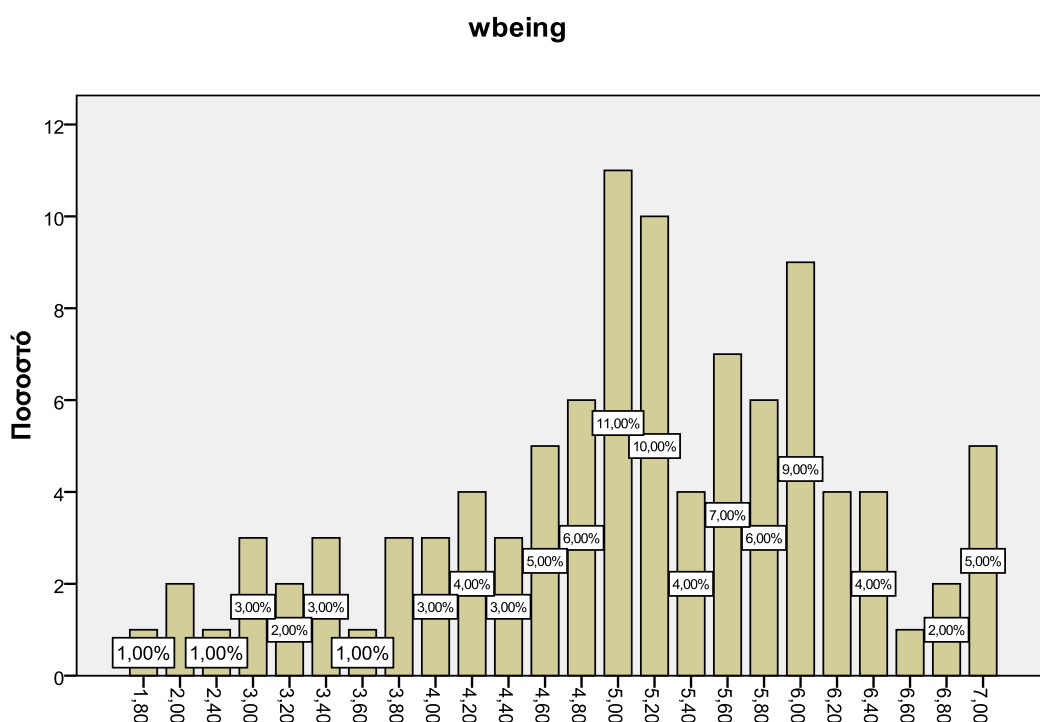
Αυτή η κλίμακα μετράει την ευεξία και κατά πόσον είναι ικανοποιημένοι οι συμμετέχοντες από τη ζωή τους, δηλαδή το ευ ζην. Αποτελείται από πέντε ερωτήσεις σε επταβάθμια κλίμακα απαντήσεων (1=διαφωνώ απόλυτα, 7=συμφωνώ απόλυτα).

N	Valid	100
	Missing	0
Mean		5,05
Median		5,20
Mode		5,00
Std. Deviation		1,16
Variance		1,35
Minimum		1,80
Maximum		7,00

Ο μέσος όρος της συγκεκριμένης μεταβλητής διαμορφώνεται στο 5,05, ο οποίος φανερώνει ένα σχετικά υψηλό ποσοστό ικανοποίησης. Επίσης, ο μέσος όρος των βαθμολογιών κυμαίνεται μεταξύ 1,8 και 7, με ποσοστό 5% να έχει μέσο όρο

βαθμολογιών ίσο με 7. Σε ποσοστό 11%, οι συμμετέχοντες έχουν αποτέλεσμα ίσο με 5, με αμέσως επόμενο, ποσοστό 10% το 5,2.

Τέλος, 19% των συμμετεχόντων είχαν μέσο όρο βαθμολογιών μεταξύ 2 και 4, μεταξύ 6,2 και 7 κινήθηκε το 16%, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (65%) είχε μέσο όρο βαθμολογιών μεταξύ 4,2 και 6.

Κλίμακα G: Η κλίμακα για την πολιτισμική κατασκευή του εαυτού.

Αυτή η κλίμακα μετράει δύο διαστάσεις της πολιτισμικής κατασκευής του εαυτού.

1. Εάν το άτομο λειτουργεί περισσότερο ατομικιστικά ή
2. εάν το άτομο λειτουργεί περισσότερο συλλογικά.

Η συγκεκριμένη κλίμακα περιλαμβάνει 24 ερωτήσεις σε μία κλίμακα επτά βαθμών (7=συμφωνώ απόλυτα, 1=διαφωνώ απόλυτα).

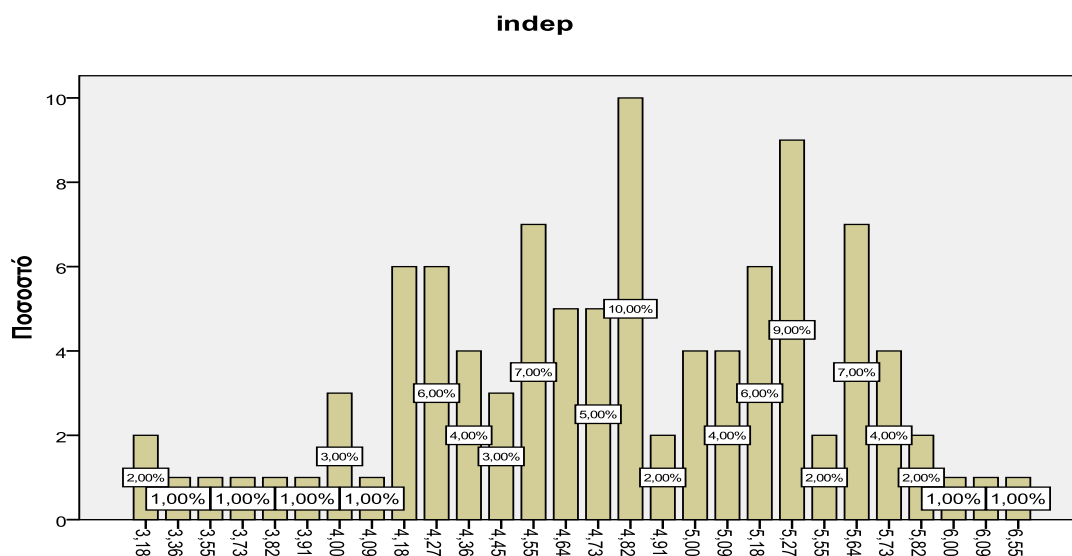
Οι δύο αυτές διαστάσεις της πολιτισμικής κατασκευής του εαυτού αποτυπώνονται στην έρευνά μας με τις μεταβλητές “indep”(το άτομο λειτουργεί περισσότερο ατομικιστικά) και “interdep” (το άτομο λειτουργεί περισσότερο συλλογικά) τα

βασικά περιγραφικά στατιστικά μέτρα των οποίων παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα και στα διαγράμματα που ακολουθούν.

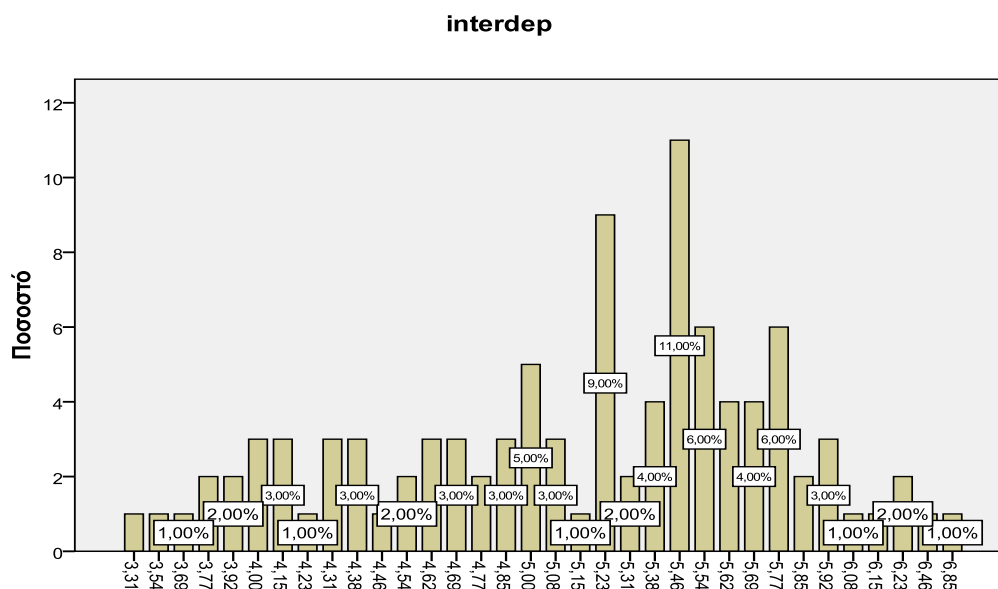
Η μέση τιμή για όλους τους συμμετέχοντες διαμορφώνεται σε λίγο υψηλότερο επίπεδο στην περίπτωση του ατόμου που λειτουργεί περισσότερο συλλογικά σε σχέση με το άτομο που λειτουργεί περισσότερο ατομικιστικά (5,11, έναντι 4,82).

		indep	interdep
N	Valid	100	100
	Missing	0	0
Mean		4,82	5,11
Median		4,82	5,23
Mode		4,82	5,46
Std. Deviation		,64	,70
Variance		,41	,49
Minimum		3,18	3,31
Maximum		6,55	6,85

Οι δύο μεταβλητές διαφοροποιούνται επίσης ελάχιστα στο εύρος των τιμών που λαμβάνουν ο μέσος όρος των βαθμολογιών των συμμετεχόντων. Έτσι στην περίπτωση του ατόμου που λειτουργεί περισσότερο ατομικιστικά, τα αποτελέσματα κυμαίνονται μεταξύ 3,18 και 6,55, ενώ στην περίπτωση του ατόμου που λειτουργεί περισσότερο συλλογικά τα αποτελέσματα κυμαίνονται μεταξύ 3,31 και 6,85.

Επίσης παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (10%) είχαν αποτέλεσμα ίσο με 4,82 στην περίπτωση της μεταβλητής “το άτομο λειτουργεί περισσότερο ατομικιστικά” με αμέσως επόμενο αποτέλεσμα το 5,27 σε ποσοστό 9%. Αντίθετα στη μεταβλητή “το άτομο λειτουργεί περισσότερο συλλογικά” το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (11%) είχαν τιμή ίση με 5,46, με αμέσως επόμενο αποτέλεσμα το 5,23 σε ποσοστό 9%.

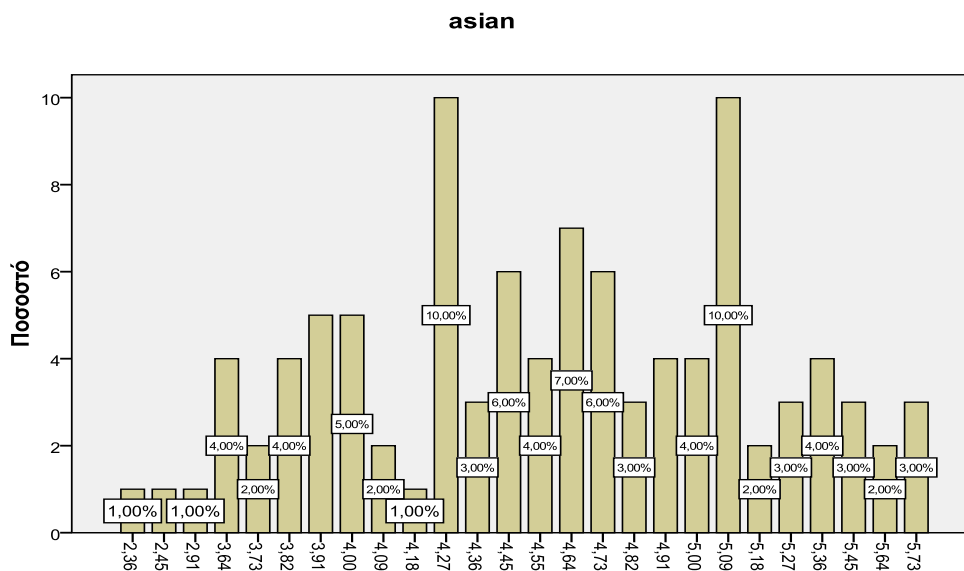
Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση της μεταβλητής “το άτομο λειτουργεί περισσότερο ατομικιστικά” τα αποτελέσματα του μεγαλύτερου ποσοστού των συμμετεχόντων κυμάνθηκαν μεταξύ 4,55 και 5,55 (54%) και στη μεταβλητή “το άτομο λειτουργεί περισσότερο συλλογικά” τα αποτελέσματα κυμάνθηκαν μεταξύ 5 και 5,77 σε ποσοστό 55%.

Κλίμακα Η: Κλίμακα για τις στάσεις και συμπεριφορές του ατόμου.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα και στο διάγραμμα που ακολουθεί προκύπτουν τα εξής.

N	Valid	100
	Missing	0
Mean		4,56
Median		4,64
Mode		4,27 ^a
Std. Deviation		,65
Variance		,43
Minimum		2,36
Maximum		5,73

Ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων της συγκεκριμένης κλίμακας είναι ίσος με 4,56. Επίσης, ο μέσος όρος των βαθμολογιών των συμμετεχόντων κυμαίνεται μεταξύ 2,36 και 5,73, ενώ παρουσιάζεται ισοβαθμία όσον αφορά τις επικρατούσες τιμές, αφού 10% των συμμετεχόντων είχαν αποτέλεσμα 4,27 και ένα άλλο 10% των συμμετεχόντων είχαν αποτέλεσμα 5,09. Τέλος μεταξύ των τιμών 4,27 και 5,09 κυμάνθηκε το 57% των αποτελεσμάτων.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Στόχος αυτής της εργασίας είναι να εξετάσει πως ο τύπος ανασφαλούς δεσμού (αποφυγής – εμμονής) και η πολιτισμική κατασκευή του εαυτού (ιδιοκεντρική κατασκευή του εαυτού: το άτομο λειτουργεί πιο ατομικιστικά – αλλοκεντρική κατασκευή του εαυτού: το άτομο λειτουργεί πιο συλλογικά) επηρεάζουν την ικανοποίηση που αποκομίζει το άτομο από τη σχέση/γάμο, το ευ ζην και την υποστήριξη που λαμβάνει από το σύντροφό του σε εκτός και εντός γάμου πλαίσια.

Οι βασικές υποθέσεις της έρευνας διατυπώνονται ως εξής:

1. Οι δύο διαστάσεις ανασφαλούς δεσμού συσχετίζονται με τις διαστάσεις ιδιοκεντρισμού και αλλοκεντρισμού εαυτού στα ζευγάρια.
2. Οι διαστάσεις αλλοκεντρικού και ιδιοκεντρικού εαυτού συσχετίζονται με τις διαστάσεις κατασκευής του εαυτού των συντρόφων.
3. Πως οι διαστάσεις δεσμού του ενός συντρόφου, συσχετίζονται με τις διαστάσεις κατασκευής του εαυτού του άλλου συντρόφου.

Σχετικά με την επίδραση που έχει η πολιτισμική κατασκευή του εαυτού και ο τύπος ανασφαλούς δεσμού και εξετάζοντας τα αποτελέσματα των συσχετίσεων που έχουν παρουσιαστεί στην ενότητα “Συσχετίσεις Μεταβλητών” προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα.

Διαπιστώθηκε ότι άτομα με **τύπο δεσμού αποφυγής** τείνουν να βιώνουν περισσότερο άγχος, να αισθάνονται ότι δεν έχουν υποστήριξη τόσο από τον εαυτό τους όσο και από το σύντροφό τους και επιπλέον να βιώνουν χαμηλή ποιότητα ζωής, να έχουν έλλειψη θετικής αυτοεκτίμησης. Σε σχέση με την αυτοεκτίμηση του ατόμου, έρευνες έχουν δείξει ότι συμβάλλει όχι μόνο στην ικανοποίηση του ίδιου του ατόμου από την σχέση αλλά και του συντρόφου του. Όμως δυστυχώς για την επίδραση της αυτοεκτίμησης του συντρόφου στην ικανοποίηση από την σχέση λίγα ευρήματα είναι γνωστά. Η έρευνα σε σχέσεις εντός αλλά και εκτός αλλά και εντός γάμου έχει δείξει ότι ο τύπος δεσμού έχει σημαντικό ρόλο στην ικανοποίηση από την σχέση. Επιπλέον συμφωνά με μια άλλη έρευνα οι σχέσεις των ατόμων με δεσμό τύπο αποφυγής προσδιορίζονται με μειωμένο ενδιαφέρον και συναισθηματική απομάκρυνση.

Τα άτομα με δεσμό τύπου εμμονής τείνουν να έχουν την ίδια συμπεριφορά με τα άτομα με δεσμό τύπου αποφυγής ως προς το άγχος, την υποστήριξη που έχουν από τον εαυτό τους, το ευ ζην και την αυτοεκτίμηση. Διαφοροποιούνται μόνο στην υποστήριξη που έχουν από το σύντροφό τους με την οποία δεν προκύπτει κάποια στατιστικά σημαντική συσχέτιση. Σε μια έρευνα των Koski & Shaver (1996) όσον αφορά τα έμμονα άτομα επισημαίνουν ότι έχουν μεγαλύτερο άγχος στις σχέσεις τους σε σύγκριση με τον τύπο αποφυγής και τον ασφαλή.

Όσον αφορά την σχέση μεταξύ ενηλικού δεσμού και την ικανοποίηση από την σχέση, ένα μεγάλο εύρος ερευνών δείχνει ότι ο ασφαλής δεσμός συσχετίζεται με μεγαλύτερη ικανοποίηση από την σχέση. Σε αντίθεση με τον ανασφαλή δηλαδή τον τύπο αποφυγής και εμμονής σχετίζεται αρνητικά με την ικανοποίηση από την σχέση.

Σύμφωνα με τους Levy & Davis (1988) σε σχέση με τον τύπο δεσμού και την ικανοποίηση από τις διαπροσωπικές σχέσεις ο ασφαλής τύπος βρέθηκε να έχει θετική συσχέτιση με την ποιότητα των διαπροσωπικών σχέσεων, οι ανασφαλής τύποι δηλαδή εμμονής και αποφυγής έχουν αρνητική συσχέτιση.

Τα άτομα με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού ιδιοκεντρική, άτομα δηλαδή που τείνουν να λειτουργούν περισσότερο ατομικιστικά, φαίνεται να δηλώνουν ευχαριστημένα και ικανοποιημένα από την ποιότητα της ζωής τους (ευ ζην).

Τα άτομα με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού αλλοκεντρική, άτομα δηλαδή που τείνουν να λειτουργούν περισσότερο συλλογικά, διαπιστώθηκε ότι τείνουν να βιώνουν λιγότερο άγχος, να νιώθουν ότι έχουν την υποστήριξη τόσο τους εαυτού τους όσο και του συντρόφου τους και γενικότερα να δηλώνουν αρκετά ικανοποιημένα από την ποιότητα της ζωής τους. Είναι λογικό άτομα που νιώθουν ότι μπορούν να βασίζονται στον εαυτό τους καθώς και στο σύντροφό τους να τείνουν να νιώθουν λιγότερο άγχος, το οποίο είναι βασικός παράγοντας ποιότητας ζωής. Σύμφωνα με τους Pohlmann & Hannover (2006) σε πολλές κολεκτιβιστικές κοινωνίες είναι σύνθηρες φαινόμενο οι «αναγκαστικοί γάμοι» δηλαδή γάμοι με σύντροφο που δεν επιλέγει το ίδιο το άτομο αλλά η οικογένεια του. Ενώ σε αντίθεση σε ατομικιστικές κουλτούρες είναι φυσιολογικό γεγονός μόνο οι γάμοι από αγάπη, δηλαδή με άτομα που επέλεξαν και αγάπησαν τα ίδια τα άτομα και όχι που τους επέβαλαν οι οικογένειες τους.

Τα παραπάνω συμπεράσματα προέκυψαν από τις συσχετίσεις που υπολογίστηκαν στο σύνολο των συμμετεχόντων (ανδρών – γυναικών). Θέλοντας να διαπιστωθεί κατά πόσο η επίδραση του τύπου ανασφαλούς δεσμού και της πολιτισμικής κατασκευή του εαυτού στις υπόλοιπες μεταβλητές διαφοροποιείται ανάμεσα στα δύο φύλα, υπολογίστηκαν οι αντίστοιχες συσχετίσεις ξεχωριστά στους άνδρες και ξεχωριστά στις γυναίκες.

Από τα αποτελέσματα των συσχετίσεων αυτών διαπιστώθηκε ότι τόσο ο **άνδρας με δεσμό τύπου αποφυγής**, όσο και η **γυναίκα με δεσμό τύπου αποφυγής** έχουν ακριβώς την ίδια συμπεριφορά. Δηλαδή τείνουν να βιώνουν περισσότερο άγχος, να έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση, να νιώθουν ότι δεν έχουν τη στήριξη του εαυτού τους αλλά και του συντρόφου τους και γενικότερα να δηλώνουν μη ικανοποιημένοι από την ποιότητα της ζωής τους. Επίσης σε μια έρευνα του Simpsom (1992) έχει βρεθεί ότι όσο περισσότερο άγχος είχαν οι γυναίκες με δεσμό αποφυγής τόσο λιγότερη υποστήριξη είχαν για τον σύντροφο τους. Δοθέντων των παραπάνω φαντάζει λογικό το γεγονός ότι δεν δηλώνουν ικανοποιημένοι από τη σχέση/γάμο.

Ο άνδρας με δεσμό τύπου εμμονής δείχνει να έχει λίγο διαφορετική συμπεριφορά με τη **γυναίκα με δεσμό τύπου εμμονής**. Πιο συγκεκριμένα ο άνδρας δηλώνει ότι βιώνει περισσότερο άγχος, χαρακτηρίζει την ποιότητα της ζωής του χαμηλή και δηλώνει μη ικανοποιημένος από τη σχέση/γάμο. Αντίθετα στην περίπτωση της γυναίκας διαπιστώνεται μόνο μία θετική συσχέτιση με το άγχος που η ίδια βιώνει. Με βάση την βιβλιογραφία, οι τύποι ανασφαλούς δεσμού έχουν μεγαλύτερη επίδραση στην ικανοποίηση του συντρόφου περισσότερο για τις γυναίκες με έμμονο τύπο δεσμού. Με βάση έρευνα της Nancy Collins (1990) οι σύντροφοι γυναικών με έμμονο τύπο δεσμού ανέφεραν χαμηλό βαθμό ικανοποίησης. Σε μια άλλη έρευνα βρέθηκε ότι ο τύπος δεσμού των γυναικών-συντρόφων ήταν σημαντικός για το επίπεδο ικανοποίησης του άντρα, ενώ η ικανοποίηση των γυναικών δεν συσχετιζόταν στατιστικά σημαντικά με τον τύπο δεσμού του άντρα.

Γενικότερα από την βιβλιογραφία φαίνεται ότι όταν ένας από τους δυο συντρόφους έχει ασφαλή δεσμό δημιουργεί συναισθήματα ασφάλειας και ικανοποίησης και στον άλλο σύντροφο.

Σε σχέση τώρα με την κοινωνική υποστήριξη η έρευνα του Simpsom (1992) έχει δείξει ότι άτομα με ασφαλή δεσμό δίνουν και δέχονται κοινωνική στήριξη από

τους άλλους, ενώ άτομα με δεσμό αποφυγής αποδέχονται και δίνουν δυσκολότερα κοινωνική στήριξη στους άλλους. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι ότι γυναίκες με ασφαλή τύπο δεσμού επιδίωκαν υποστήριξη από τον σύντροφό τους, γυναίκες με τύπο δεσμού αποφυγής δεν αναζητούσαν τόσο την υποστήριξη από τον σύντροφο τους. Σε αντίθεση, οι άντρες με ασφαλή τύπο δεσμού είναι πιο πιθανόν να υποστήριζαν την σύντροφο τους και οι άντρες με δεσμό τύπου αποφυγής θα ήταν λιγότερο υποστηρικτικοί απέναντι στη σύντροφο τους.

Σύμφωνα με τις έρευνες που έχουμε αναφέρει γίνεται κατανοητό ότι έχουν μεγάλη σχέση οι τύποι δεσμού και η υποστήριξη στις διαπροσωπικές σχέσεις. Άτομα με ασφαλή τύπο δεσμού παρέχουν στήριξη στον σύντροφο τους και τον βοηθούν στην επίλυση των προβλημάτων.

Ο άνδρας που λειτουργεί περισσότερο ατομικιστικά (ιδιοκεντρικός) δηλώνει ότι έχει αυτοεκτίμηση καθώς και ότι είναι ικανοποιημένος από την ποιότητα της ζωής του. Αντίθετα για **τη γυναίκα που λειτουργεί περισσότερο ατομικιστικά** δεν προκύπτει καμία συσχέτιση με τις λοιπές μεταβλητές .

Ο άνδρας που λειτουργεί περισσότερο συλλογικά βιώνει λιγότερο άγχος, δηλώνει ικανοποιημένος από την ποιότητα της ζωής του και νιώθει ότι έχει τόσο τη στήριξη του εαυτού του, όσο και τη στήριξη της συντρόφου του. **Η γυναίκα που λειτουργεί περισσότερο συλλογικά** δηλώνει ικανοποιημένη από την ποιότητα της ζωής της και ταυτόχρονα νιώθει ότι έχει την υποστήριξη τόσο του εαυτού της, όσο και του συντρόφου – συζύγου της. Ως εκ τούτου δηλώνει και ικανοποιημένη από τη σχέση/γάμο της. Σε σύγκριση με τον άνδρα, δεν προκύπτει καμία συσχέτιση της γυναίκας με το άγχος που η ίδια βιώνει. Στην βιβλιογραφία σύμφωνα με τους Pohlmann & Hannover (2006) άνθρωποι από κολεκτιβιστικά περιβάλλοντα είναι πιο πιθανό να έχουν πιο στενή σχέση με τον σύντροφο τους, δηλαδή υπάρχει περισσότερη εγγύτητα στη σχέση τους, σε αντίθεση με ανθρώπους από ατομικιστικές κουλτούρες.

Στην παρούσα φάση της εργασίας θα αναφερθούμε στη **συσχέτιση των διαστάσεων ανασφαλούς δεσμού με τις διαστάσεις κατασκευής του εαυτού στα ζευγάρια**. Εξετάζοντας την ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ των δύο διαστάσεων ανασφαλούς δεσμού με τις διαστάσεις κατασκευής του εαυτού, διαπιστώθηκε σχέση

και μάλιστα αρνητική, μόνο μεταξύ του ατόμου με δεσμό τύπου αποφυγής και του ατόμου με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού αλλοκεντρική.

Οι λοιπές συσχετίσεις που αφορούσαν:

1. στο άτομο με δεσμό τύπου αποφυγής σε σχέση με το άτομο με κατασκευή του εαυτού ιδιοκεντρική,
2. στο άτομο με δεσμό τύπου εμμονής σε σχέση με το άτομο με κατασκευή του εαυτού ιδιοκεντρική και
3. στο άτομο με δεσμό τύπου εμμονής σε σχέση με το άτομο με κατασκευή του εαυτού αλλοκεντρική

δεν προέκυψαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις.

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στη **συσχέτιση των διαστάσεων πολιτισμικής κατασκευής του εαυτού (αλλοκεντρικού και ιδιοκεντρικού) με τις διαστάσεις κατασκευής του εαυτού των συντρόφων.**

Εξετάζοντας πως αλληλεπιδρά η πολιτισμική κατασκευή του εαυτού με τις πολιτισμικές διαστάσεις κατασκευής του εαυτού του συντρόφου, προέκυψαν τα ακόλουθα συμπεράσματα.

Ο άνδρας με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού ιδιοκεντρική παρουσιάζει θετική συσχέτιση με τη γυναίκα με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού ιδιοκεντρική, ενώ δε συσχετίζεται με τη γυναίκα με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού αλλοκεντρική.

Αντίθετα **ο άνδρας με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού αλλοκεντρική** έχει μία μέτρια θετική συσχέτιση με τη γυναίκα με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού αλλοκεντρική, ενώ δεν παρουσιάζει καμία συσχέτιση με τη γυναίκα με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού ιδιοκεντρική.

Εν συνεχεία θα σχολιάσουμε την **συσχέτιση των διαστάσεων δεσμού του ενός συντρόφου με τις διαστάσεις κατασκευής του εαυτού του άλλου συντρόφου.**

Εξετάζοντας πως αλληλεπιδρά ο τύπος δεσμού του ενός συντρόφου με τις πολιτισμικές διαστάσεις κατασκευής του εαυτού του άλλου συντρόφου, προέκυψαν τα ακόλουθα συμπεράσματα.

Ο άνδρας με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού ιδιοκεντρική δε συσχετίζεται με τη γυναίκα με δεσμό τύπου αποφυγής, ενώ συσχετίζεται θετικά με τη γυναίκα με δεσμό τύπου εμμονής.

Ο άνδρας με πολιτισμική κατασκευή του εαυτού αλλοκεντρική, από την άλλη, φαίνεται με βάση τα αποτελέσματα να μην εμφανίζει στατιστικά σημαντική συσχέτιση ούτε με τη γυναίκα με δεσμό τύπου αποφυγής, ούτε με τη γυναίκα με δεσμό τύπου εμμονής.

Προκειμένου να εξεταστεί πιο διεξοδικά η σχέση μεταξύ των διαστάσεων δεσμού του συντρόφου με τις διαστάσεις κατασκευής του εαυτού του άλλου συντρόφου κατασκευάστηκαν τέσσερις διαφορετικοί τύποι ανδρών και γυναικών. Οι τύποι αυτοί προέκυψαν συνδυάζοντας την ιδιοκεντρική κατασκευή του εαυτού με τις δύο διαστάσεις δεσμού (αποφυγής – εμμονής) καθώς και την αλλοκεντρική κατασκευή του εαυτού με τις δύο διαστάσεις δεσμού και είναι οι εξής:

1. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής
2. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής
3. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής
4. Άνδρας/γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής

Εξετάζοντας τις συσχετίσεις αυτών των τεσσάρων τύπων ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα:

Ο άνδρας που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής εμφανίζει θετική συσχέτιση μόνο με τη γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά αλλά έχει δεσμό τύπου εμμονής.

Ο άνδρας που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής επίσης εμφανίζει θετική συσχέτιση μόνο με τη γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής.

Αυτό δείχνει ότι ο άνδρας που λειτουργεί περισσότερο ατομικιστικά, είτε έχει τύπο δεσμού αποφυγής, είτε έχει τύπο δεσμού εμμονής σχετίζεται με γυναίκες που λειτουργούν ατομικιστικά αλλά έχουν τύπο δεσμού εμμονής.

Ο άνδρας που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής σχετίζεται θετικά τόσο με τη γυναίκα που λειτουργεί ατομικιστικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής, όσο και με τη γυναίκα που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου εμμονής. Αντίθετα δεν έχει καμία συσχέτιση με τις κατηγορίες γυναικών που έχουν

τύπο δεσμού αποφυγής. Αυτό σημαίνει ότι ο τύπος δεσμού του άντρα (δεσμός αποφυγής) παίζει μεγαλύτερο ρόλο στην επιλογή της συντρόφου σε σχέση με την πολιτισμική διάστασή του εαυτού του.

Επιπρόσθετα, **ο άνδρας που λειτουργεί συλλογικά και έχει δεσμό τύπου αποφυγής** δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική συσχέτιση με κανέναν από τους τέσσερις τύπους γυναικών.

Τέλος, όσον αφορά την συσχέτιση των διαστάσεων του δεσμού με τις διαστάσεις κατασκευής του εαυτού των συντρόφων θα πρέπει να αναφέρουμε ότι δεν υπάρχουν στην βιβλιογραφία αρκετές προηγούμενες έρευνες. Έτσι δεν χρησιμοποιήθηκαν για περισσότερη κατανόηση συσχετισμοί με προηγούμενες σχετικές έρευνες.

Εν κατακλείδι διευρύνοντας τα ερευνητικά δεδομένα της παρούσας έρευνας προτείνονται μελλοντικές έρευνες θα ήταν θεμιτό να ασχοληθούν εκτενέστερα με την συσχέτιση των διαστάσεων της πολιτισμικής κατασκευής του εαυτού με τις διαστάσεις του ενηλίκου δεσμού μεταξύ ερωτικών συντρόφων. Συγκεκριμένα λοιπόν, θα ήταν χρήσιμη η εκβάθυνση της έρευνας συγκεκριμένα και εκτενέστερα στις διαστάσεις της πολιτισμικής κατασκευής του εαυτού γιατί όπως έχουμε εντοπίσει τα ερευνητικά δεδομένα σε αυτή την θεματική χωλαίνουν και είναι ανεπαρκή.

8. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Μελέτη του Συναισθήματος στις διαπροσωπικές σχέσεις

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για τη συνεργασία σας σε αυτήν την έρευνα. Βασικός στόχος αυτής, είναι η διερεύνηση του πώς τα συναισθήματα επηρεάζουν τις διαπροσωπικές σχέσεις.

Σχετικά με το παρόν ερωτηματολόγιο θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι **συμπληρώνεται εθελοντικά**. Όλες οι απαντήσεις είναι **εμπιστευτικές και η ταυτότητά σας θα παραμείνει ανώνυμη**. Αν κάποια από τις ερωτήσεις σας κάνει να αισθάνεστε άβολα, μπορείτε να μην απαντήσετε. Μπορείτε να εγκαταλείψετε την έρευνα οποιαδήποτε στιγμή θέλετε και για οποιοδήποτε λόγο. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου διαρκεί περίπου 15-20 λεπτά.

Τέλος, η συμπλήρωση και η επιστροφή του ερωτηματολογίου, συνεπάγεται την αποδοχή σας να συμμετάσχετε στην έρευνα. Σας ευχαριστούμε για την συνεργασία.

Σας ευχαριστούμε προκαταβολικά για τη βοήθειά σας

Μαρία Κινέζου

Δημογραφικά στοιχεία

Φύλο (κυκλώστε ένα): Άνδρας Γυναίκα **Ηλικία** (σε έτη): _____

Ποιο είναι το τωρινό σας κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον (κυκλώστε ένα);

Ανώτερο Ανώτερο- Μεσαίο Μεσαίο Μεσαίο-Χαμηλό Χαμηλό

Συνολικός αριθμός ετών επίσημης εκπαίδευσης (συμπεριλαμβανομένου και του δημοτικού);

.....

Πόσα έτη είσαστε σε σχέση (ή παντρεμένος/η) με τον/την σύντροφό σας:
(Χρόνια) (μήνες)

ΚΛΙΜΑΚΑ Α

Οι προτάσεις που ακολουθούν αφορούν τη σχέση ή το γάμο σας. Παρακαλούμε απαντήστε στην κάθε πρόταση κυκλώνοντας τον αριθμό που δείχνει το κατά πόσο συμφωνείτε με αυτήν με βάση την ακόλουθη κλίμακα:

(Βάλτε τον αριθμό που αντιστοιχεί στην απάντησή σας σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα)

	Καθόλου 1	Μέτρια 2	Αρκετά 3	Πάρα πολύ 4		
1. Έχουμε καλή σχέση/γάμο.			1	2	3	4
2. Η σχέση μου με το/τη σύντροφό μου είναι πολύ σταθερή.			1	2	3	4
3. Η σχέση/γάμος σας είναι δυνατή/ός.			1	2	3	4
4. Η σχέση μου με το/τη σύντροφό μου με κάνει ευτυχισμένο/η.			1	2	3	4
5. Πραγματικά αισθάνομαι ότι είμαστε με τον σύντροφό μου δεμένοι			1	2	3	4

ΚΛΙΜΑΚΑ Β

Ερωτήσεις υποστήριξης από τον σύντροφο

Καθόλου 1	Μέτρια 2	Αρκετά 3	Πάρα πολύ 4
--------------	-------------	-------------	----------------

1. ___ Ο σύντροφος μου με ενθαρρύνει όταν βρίσκομαι σε ανάγκη.
2. ___ Ο σύντροφος μου, μου παρέχει χρήσιμες συμβουλές όταν έχω ανάγκη.
3. ___ Ο σύντροφος μου, με υποστηρίζει όταν κάνω προσπάθειες να φτάσω τους στόχους μου.
4. ___ Ο σύντροφος μου καταλαβαίνει, τον τρόπο που σκέφτομαι και που αντιλαμβάνομαι τα πράγματα.
5. ___ Ενθαρρύνω τον σύντροφο μου όταν βρίσκεται σε ανάγκη.
6. ___ Εγώ παρέχω χρήσιμες συμβουλές στον σύντροφο μου όταν βρίσκεται σε ανάγκη.
7. ___ Εγώ υποστηρίζω τον σύντροφο μου στις προσπάθειες του να επιτύχει στους στόχους του.
8. ___ Καταλαβαίνω τον τρόπο που σκέφτεται και που αντιλαμβάνεται τα πράγματα ο σύντροφος μου.

Κλίμακα C

Ερωτήσεις αξιολόγησης του δεσμού
(Βάλτε τον αριθμό που αντιστοιχεί στην απάντησή σας σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα)

Καθόλου	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ
1	2	3	4

Οι προτάσεις που ακολουθούν αφορούν το πως αισθάνεσαι μέσα σε στενές σχέσεις/ δεσμούς, συμπεριλαμβανομένου και του γάμου. Μας ενδιαφέρει το πώς βιώνεις γενικά τις σχέσεις αυτές και όχι μόνο τι συμβαίνει σε μια τωρινή σχέση. Σημείωσε στο αριστερό κουτάκι από την κάθε πρόταση το κατά πόσο συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτήν με βάση την ακόλουθη κλίμακα:

Διαφωνώ απόλυτα	Ουδέτερα/ Ανάμεικτα	Συμφωνώ απόλυτα
1	2 3 4	5 6 7

1		Γενικά νοιώθω καλά όταν στρέφομαι στον ερωτικό σύντροφο σε ώρες ανάγκης.
2		Χρειάζομαι συχνά επιβεβαίωση από τον σύντροφό μου ότι με αγαπάει.

3	Θέλω να έρθω κοντά με τον ερωτικό μου σύντροφο αλλά συνήθως δεν το καταφέρνω (απομακρύνομαι)
4	Έχω διαπιστώσει ότι οι σύντροφοί μου δεν θέλουν να έρθουν κοντά μου τόσο όσο εγώ θα ήθελα.
5	Στρέφομαι προς τον σύντροφό μου για πολλά πράγματα, όπως π.χ. για να με παρηγορήσει και να με καθησυχάσει.
6	Η επιθυμία μου να είμαι πολύ κοντά με τους άλλους μερικές φορές τους απομακρύνει.
7	Γενικά αποφεύγω να δεθώ συναισθηματικά (με τον σύντροφό μου).
8	Γενικά δεν ανησυχώ ότι θα με εγκαταλείψουν.
9	Συνήθως συζητώ με τον σύντροφό μου τα προβλήματά μου και αυτά που με απασχολούν.
10	Αισθάνομαι άσχημα αν ο σύντροφός μου δεν είναι εκεί όταν τον έχω ανάγκη.
11	Αισθάνομαι άβολα όταν οι ερωτικοί σύντροφοι με πλησιάζουν πάρα πολύ.
12	Ανησυχώ ότι οι ερωτικοί σύντροφοι δεν θα νοιάζονται για μένα όσο εγώ νοιάζομαι για αυτούς.

ΚΛΙΜΑΚΑ D

Ερωτήσεις Αξιολόγησης Συναισθημάτων
(Βάλτε τον αριθμό που αντιστοιχεί στην απάντησή σας σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα)

πολύ	Καθόλου	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα
	1	2	3	4

1. _ Αισθάνομαι ήρεμα
2. _ Αισθάνομαι ασφάλεια
3. _ Νιώθω ένταση
4. _ Αισθάνομαι θλίψη
5. _ Αισθάνομαι χαλαρός/η
6. _ Αισθάνομαι αναστατωμένος/η

7. _ Ανησυχώ για πιθανή απώλεια του/ της συντρόφου μου
8. _ Αισθάνομαι ξεκούραστος/η
9. _ Αισθάνομαι άγχος
10. _ Αισθάνομαι άνετα
11. _ Αισθάνομαι σιγουριά ότι θα είναι σταθερή η κατάσταση της υγείας του/της
12. _ Αισθάνομαι νευρικά
13. _ Αισθάνομαι ταραγμένος /η
14. _ Αισθάνομαι ικανοποίηση για τις υπηρεσίες υγείας που του/ της παρέχονται
15. _ Έχω ανησυχία για τον/την σύντροφό μου
16. _ Αισθάνομαι υπερένταση

ΚΛΙΜΑΚΑ F

**Ερωτήσεις Ικανοποίησης της Ποιότητας Ζωής
(Βάλτε τον αριθμό που αντιστοιχεί στην απάντησή σας σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα)**

**7–Συμφωνώ πολύ 6–Συμφωνώ 5–Συμφωνώ λίγο 4–Ούτε συμφωνώ ούτε
διαφωνώ
3 – Διαφωνώ κάπως 2 – Διαφωνώ 1 – Διαφωνώ έντονα**

1. _____ Σε γενικές γραμμές, η ζωή μου είναι κοντά στο ιδανικό.
2. _____ Οι συνθήκες της ζωής μου είναι ιδανικές.
3. _____ Είμαι ευχαριστημένος /η με τη ζωή μου.
4. _____ Μέχρι στιγμής, έχω όσα σημαντικά πράγματα θέλω στη ζωή μου.
5. _____ Αν μπορούσα να ξαναζήσω τη ζωή μου, δεν θα άλλαζα σχεδόν τίποτα.

ΚΛΙΜΑΚΑ G

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ακολουθεί κατάλογος με ερωτήσεις που εκφράζουν τα συναισθήματά μας και τη συμπεριφορά μας κάτω από ορισμένες συνθήκες. Σημείωσε για το πόσο συμφωνείς ότι ισχύει η κάθε πρόταση για σένα.

7 – Συμφωνώ απόλυτα 6 – Συμφωνώ 5 – Συμφωνώ λίγο

4 – Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ 3 – Διαφωνώ κάπως 2 – Διαφωνώ 1 –

Διαφωνώ απόλυτα

- 1. Μου αρέσει να ξεχωρίζω και να είμαι διαφορετικός από τους άλλους.
- 2. Μπορώ να μιλήσω ανοιχτά με κάποιον που συναντώ για πρώτη φορά, ακόμη και αν αυτός/η είναι μεγαλύτερος/η σε ηλικία.
- 3. Ακόμα και εάν διαφωνώ έντονα με τα μέλη της ομάδας μου (οικογένεια, σχολική τάξη, ομάδα συνεργατών, παρέα κ.α.) αποφεύγω να τσακωθώ μαζί τους.
- 4. Σέβομαι άτομα με μεγαλύτερο κύρος από εμένα (αφεντικό στην δουλειά, αστυνομία-υπηρεσίες) με τα οποία έρχομαι σε επαφή.
- 5. Κάνω του κεφαλιού μου ανεξάρτητα από το τι σκέφτονται οι άλλοι.
- 6. Εκτιμώ τους μετριόφρονες ανθρώπους.
- 7. Είναι σημαντικό για μένα να ενεργώ σαν ανεξάρτητο άτομο.
- 8. Μπορώ να θυσιάσω το προσωπικό μου συμφέρον για το καλό της ομάδας στην οποία ανήκω.
- 9. Προτιμώ να πω ‘όχι’ κατευθείαν (όταν δεν μου αρέσει κάτι), παρά μισόλογα και να μην με καταλάβουν.
- 10. Είναι σημαντικό για μένα να έχω ζωνηρή φαντασία
- 11. Όσον αφορά στις σπουδές μου και τα επαγγελματικά μου σχέδια, οφείλω να λαμβάνω υπόψη τη συμβουλή των γονέων μου.
- 12. Νοιώθω ότι η μοίρα μου είναι συνυφασμένη με αυτή των ανθρώπων γύρω μου
- 13. Όταν γνωρίζω για πρώτη φορά κάποιον άνθρωπο προτιμώ να είμαι ευθύς και ειλικρινής.
- 14. Νιώθω καλά όταν συνεργάζομαι με άλλους.
- 15. Νιώθω άνετα (όχι αμήχανα) όταν με επαινούν ή με επιβραβεύουν.
- 16. Θα αισθανθώ συνυπεύθυνος αν κάποιος από τα αδέρφια μου αποτύχει σε κάτι.
- 17. Συχνά αισθάνομαι ότι οι σχέσεις μου με τους άλλους είναι σημαντικότερες από τις προσωπικές μου επιτυχίες.
- 18. Δεν δυσκολεύομαι να παίρνω το λόγο μέσα στην τάξη ή σε μία συνεδρίαση.
- 19. Θα έδινα την θέση μου στο λεωφορείο στον καθηγητή μου ή το αφεντικό μου
- 20. Συμπεριφέρομαι πάντα με τον ίδιο τρόπο, ανεξάρτητα με ποιόν είμαι μαζί.
- 21. Η ευτυχία μου εξαρτάται από την ευτυχία των ανθρώπων που με περιβάλλουν.
- 22. Η υγεία μου είναι το σημαντικότερο πράγμα για μένα.
- 23. Θα παραμείνω στην ομάδα μου εάν με χρειάζεται ακόμα και εάν είμαι δυσαρεστημένος μαζί της.
- 24. Προσπαθώ να κάνω το καλύτερο για μένα ανεξάρτητα από τις επιπτώσεις που θα

έχει στους άλλους.

Η.

Οδηγίες: Οι παρακάτω προτάσεις περιγράφουν στάσεις και συμπεριφορές. Διαβάστε την κάθε πρόταση και σημειώστε στο κενό αριστερά τον αριθμό που εκφράζει περισσότερο (από το 7 ως το 1).

<i>Διαφωνώ απόλυτα</i>	<i>Διαφωνώ</i>	<i>Κάπως διαφωνώ</i>	<i>Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ</i>	<i>Κάπως συμφωνώ</i>	<i>Συμφωνώ</i>	<i>Συμφωνώ απόλυτα</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
__ 1	Το χειρότερο που μπορεί να κάνει κανείς είναι να σπιλώσει την υπόληψη της οικογένειάς του.					
__ 2	Είναι καλό κανείς να θέλει να κάνει τους γονείς του περήφανους (μέσα από τις σπουδές του, τη ζωή του κτλ.).					
__ 3	Όταν δέχεται κανείς ένα δώρο θα πρέπει να ανταποδώσει με δώρο ίσης αξίας ή μεγαλύτερο.					
__ 4	Είναι απαραίτητο να είναι κανείς συγκρατημένος.					
__ 5	Η γυναίκα πρέπει να κάνει τις δουλειές του σπιτιού.					
__ 6	Η πατρική αγάπη δεν είναι ανάγκη να εκφράζεται ανοιχτά, πρέπει να γίνεται κατανοητή από το παιδί.					
__ 7	Δεν είναι αναγκαίο να ακολουθεί κανείς κοινωνικές επιταγές (π.χ. για την οικογενειακή ιεραρχία, για το φύλο κλπ.).					
__ 8	Τα παιδιά δεν θα πρέπει να βάζουν τους γονείς τους στο γηροκομείο.					
__ 9	Ανύπαντρες γυναίκες θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να αποκτούν και να ανατρέφουν παιδιά μόνες τους.					
__ 10	Κανείς θα πρέπει να έχει την δυνατότητα να αμφισβητεί τις αποφάσεις ατόμων σε θέσεις ισχύος.					
__ 11	Δεν θα πρέπει κανείς να προκαλεί εντάσεις.					

I. Πώς αισθάνομαι για τον εαυτό μου

Κάθε μια από τις δέκα παρακάτω προτάσεις ακολουθείται από 4 πιθανές απαντήσεις:

ΣΑ= Συμφωνώ απόλυτα
Σ = Συμφωνώ
Δ = Διαφωνώ
ΔΑ= Διαφωνώ απόλυτα

Διάβασε την κάθε πρόταση και βάλε σε κύκλο την απάντηση που περιγράφει καλύτερα τον πως αισθάνεσαι για τον εαυτό σου αυτή τη στιγμή.

1. Πιστεύω ότι είμαι άνθρωπος με αξία, τουλάχιστο στο ίδιο επίπεδο με τους άλλους.

ΣΑ	Σ	Δ	ΔΑ
1	2	3	4

2. Πιστεύω ότι έχω αρκετά θετικά στοιχεία.

ΣΑ	Σ	Δ	ΔΑ
1	2	3	4

3. Σε γενικές γραμμές τείνω να αισθάνομαι αποτυχημένος

ΣΑ	Σ	Δ	ΔΑ
1	2	3	4

4. Μπορώ να κάνω τα πράγματα το ίδιο καλά όσο οι περισσότεροι άλλοι.

ΣΑ	Σ	Δ	ΔΑ
1	2	3	4

5. Αισθάνομαι ότι δεν υπάρχουν πολλά πράγματα στην ζωή μου για τα οποία μπορώ να είμαι περήφανος.

ΣΑ	Σ	Δ	ΔΑ
1	2	3	4

6. Έχω μια θετική στάση απέναντι στον εαυτό μου.

ΣΑ	Σ	Δ	ΔΑ
1	2	3	4

7. Σε γενικές γραμμές είμαι ικανοποιημένος με τον εαυτό μου.

ΣΑ	Σ	Δ	ΔΑ
1	2	3	4

8. Θα ήθελα να είχα περισσότερο αυτοσεβασμό.

ΣΑ	Σ	Δ	ΔΑ
1	2	3	4

9. Κάποιες στιγμές αισθάνομαι τελείως άχρηστος.

ΣΑ	Σ	Δ	ΔΑ
1	2	3	4

10. Μερικές φορές αισθάνομαι ότι δεν έχω τίποτα καλό επάνω μου.

ΣΑ	Σ	Δ	ΔΑ
----	---	---	----

9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Blom, T., & Dijk, L. V. (2007).** The role of attachment in couple relationships described as social systems. *Journal of Family Therapy*, 29, 69–87.
- Bowlby, J. (1982).** *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment* New York: Basic Books. (Original work published 1969)
- Bowlby, J. (1973).** *Attachment and loss: Vol. 2. Separation, anxiety, and anger.* New York: Basic Books
- Brennan, K.A., Clark, C.L., & Shaver, P.R. (1998).** Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J.A Simpson & W.S Rholes (Eds), *Attachment Theory and Close Relationships* (pp.46-76). N.Y.: Guilford Press
- Collins, N. & Read, S. (1990).** Adult attachment working models ad relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644-663.
- Collins., L. N. (1996).** Working Models of Attachment: Implications for Explanation, Emotion, and Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(4), ,810-832.
- Diener, E., Pavot, W., (1993).** Review of the satisfaction With Life Scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164-172.
- Erol, Y. R., Orth, U., (2013).** Actor and partner effects of self-esteem on relationship satisfaction and the mediating role of secure attachment between the partners. *Journal of Research in Personality*, 47, 26-25.
- Hazan, C. & Shaver, P. (1994).** Attachment as an organizational framework for Research on Close Relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1, 1-22.
- Δαφέρμος, Β. (2005).** *Κοινωνική Στατιστική με το SPSS.* Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ζήτη
- James, W. (1884).** What is an Emotion? *Oxford University Press on behalf of the Mind Association*, 9(34), 188-205.
- Καφέτσιος, Κ. (2004).** Κοινωνιο-ψυχολογικές προσεγγίσεις του Συναισθήματος (σημειώσεις του εργαστηρίου). Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Καφέτσιος, Κ. (2005).** *Δεσμός, Συναισθημα και Διαπροσωπικές Σχέσεις.* Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός

- Καφέτσιος, Κ. (2003). Ενεργά μοντέλα δεσμού ενηλίκων και ψυχική υγεία: Επισκόπηση της περιοχής και προτάσεις για κλινική εφαρμογή και έρευνα. *Εγκέφαλος*, 40, 30-45. [www.encephalos.gr]
- Καφέτσιος, Κ. & Λεοντοπούλου, Σ. (2006). Πολιτισμικά Σύνδρομα και Κατασκευή του Εαυτού: Επιδράσεις στο Συναίσθημα και στο Ευ ζην. Στο Μ. Πουρκός (Επιμ.), Σώμα, εκπαίδευση και βιωματική γνώση: Κοινωνικοπολιτισμικές πρακτικές και διαστάσεις της μη λεκτικής επικοινωνίας και αφήγησης (σελ. 252-262). Αθήνα: Ατραπός.
- Koski, L.R. & Shaver, P. (1996). Attachment processes and relationship satisfaction. In R.J. Sternberg & M. Hojjat, *Satisfaction in close Relationships* (pp. 26-55). N.Y.: Guilford.
- Levy, M.B. & Davis, K.E. (1988). Lovestyles and attachment styles compared. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 439-471.
- Μαρβάκης, Α., Μεντίνης, Μ., (2011). *Κριτική Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία*. Αθήνα: Επίκεντρο
- Markus., H. R. & Kitayama, S. (1991). Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224-253.
- Niedenthal, P. M., Krauth-Gruber, S. & Ric, F. (2006). *Ψυχολογία του συναισθήματος: Διαπροσωπικές, βιωματικές και γνωστικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Τόπος
- Norton, R. (1983). Measuring Marital Quality: A Critical Look at the Dependent Variable. *Journal of Marriage and Family*, 45(1), 141-151
- Pohlmann, C., & Hannover, B., (2006). Who Shapes the Self of Independents and Interdependents? Explicit and Implicit Measures of the Self's Relatedness to Family, Friends and Partner. *European Journal of Personality*, 20, 525-547.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving the self*. New York: Basic Books

- Ρούσσοι, Π., Τσαούσης, Γ., (2011). *Στατιστική στις επιστήμες της συμπεριφοράς μ τη χρήση του SPSS*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος
- Simpson, J., Rholes, W. & Nelligan, J. (1992). Support seeking and support giving within couples in an anxiety provoking situation: The role of attachment styles. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 434-446.
- Singelis, T. M. (1994). The measurement of Independent and Interdependent Self- Construals. *Society for Personality and Social Psychology*, 20(5), 580-591.
- Spielberger, C. D. (1983). *Manual for the State-Trait Anxiety Inventory STAI (Form Y)*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press
- Triandis, H. C., Botempo, R., Villareal, M. J., Asai, M., & Lucca, N. (1988). Individualism and collectivism: Cross-cultural perspectives in self-ingroup relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(2), 323-338.
- Triandis, H. C. (1995). *Individualism and collectivism*. Boulder, CO: Westview press.
- Τσαγκαράκης, Μ., Καφέτσιος, Κ., & Σταλίκας, Α. (2009α). Η αναθεωρημένη κλίμακα βιωμάτων στις διαπροσωπικές σχέσεις. Στο Α. Σταλίκας, Σ. Τριλίβα & Π. Ρούσση, (Επιμ. Έκδοσης). Τα Ψυχομετρικά εργαλεία στην Ελλάδα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- West, M. & Sheldon-Keller, A.E. (1994). *Patterns of relating*. New York: Guilford.